RETTENS DOM (Første Udvidede Afdeling)

15. marts 2005 *

I sag T-29/02,

Global Electronic Finance Management (GEF) SA, Bruxelles (Belgien), ved avocats E. Storme og A. Gobien,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved R. Lyal og C. Giolito, som befuldmægtigede, bistået af avocat J. Stuyck og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

angående dels en påstand i medfør af en voldgiftsbestemmelse i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 238 EF, om, at Kommissionens tilpligtes at betale 40 693 EUR og at udstede en kreditnota på 273 516 EUR, dels Kommissionens

* Processprog: engelsk.

modkrav om, at sagsøgeren tilpligtes at betale 273 516 EUR med tillæg af morarenter på 7% pr. år fra den 1. september 2001,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Første Udvidede Afdeling)

sammensat af præsidenten, B. Vesterdorf, og dommerne M. Jaeger, P. Mengozzi, M.E. Martins Ribeiro og F. Dehousse,

justitssekretær: fuldmægtig J. Plingers,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 30. marts 2004,

afsagt følgende

Dom

Den omtvistede kontrakt

1 Det Europæiske Fællesskab ved Kommissionen indgik den 21. august 1997 en kontrakt, der har overskriften »Esprit Network of Excellence Working Group – 26069 — Financial Issues Working Group Support (FIWG)« (herefter

»kontrakten«), med sagsøgeren, Global Electronic Finance Management SA (herefter »GEF«), der var repræsenteret ved selskabets generaldirektør og administrerende direktør, C. Goldfinger.

2 Kontrakten er omfattet af Rådets beslutning 94/802/EF af 23. november 1994 om vedtagelse af et særprogram for forskning og teknologisk udvikling, herunder demonstration, inden for informationsteknologi (1994-1998) (EFT L 334, s. 24).

3 Bilag III til beslutning 94/802 bestemmer, at programmet gennemføres ved hjælp af indirekte foranstaltninger, hvor Fællesskabet bidrager til finansieringen af forskning, teknologisk udvikling og demonstrationsaktioner (FTU), som gennemføres af tredjeparter eller af Det Fælles Forskningscenters (FCC) institutter i samarbejde med tredjeparter.

4 I Rådets afgørelse 94/763/EF af 21. november 1994 om reglerne for virksomheders, forskningscentres og universiteters deltagelse i Det Europæiske Fællesskabs indsats inden for forskning, teknologisk udvikling og demonstrationsaktioner (EFT L 306, s. 8) bestemmes i artikel 6, at der indgås kontrakter mellem Fællesskabet og deltagerne i de udvalgte forslag til FTU-aktioner, hvori der navnlig skal ske en præcisering af de administrative, finansielle og tekniske kontrolordninger for aktionen.

5 I henhold til kontrakten skulle GEF, et konsulentfirma, der er specialiseret i elektronisk finansiering, yde bistand til og forvalte forskellige opgaver og aktiviteter for Financial Issues Working Group (arbejdsgruppe for finansielle spørgsmål, herefter »FIWG«). Det projekt, som GEF skulle udføre, er ifølge kontraktens

artikel 1, stk. 1, defineret i bilag I til kontrakten, som har overskriften »Technical Annex« (herefter »det tekniske bilag«). Ifølge det tekniske bilag bestod FIWG af repræsentanter fra forskellige sektorer, og arbejdsgruppens formål var at fremme udviklingen og benyttelsen af innovative betalingssystemer og transaktionsmekanismer for at sikre en større udbredelse af den elektroniske handel og de elektroniske finansielle transaktioner inden for Den Europæiske Union.

6 Projektets varighed er i følge kontraktens artikel 2, stk. 1, fastsat til 24 måneder fra den 4. juli 1997, der er projektets startdato. Kontraktens finansielle bestemmelser er fastsat i artikel 3-5 og i artikel 12-17 i bilag II med overskriften »General Conditions« (herefter »de almindelige betingelser«).

7 Det tekniske bilag — i den version, der er vedlagt stævningen — indeholder i punkt 7 (s. 14 og 15) fem skemaer, hvoraf de fire har overskrifterne »Table 1. Human Resources Requirements per Task (in man/days)«, »Table 2. Cost estimates per Task (in ECU)«, »Table 3. Unit Costs Assumptions (in ECU)«, »Table 4. Total cost estimates per Task (in ECU)«, mens et femte skema vedrører omkostningsfordelingen på de enkelte ressourcekategorier. Skemaerne indeholder forskellige omkostningsberegninger og krav til de ressourcer, der er nødvendige for projektets gennemførelse.

8 I den version, der fremgår som bilag 3 til GEF's svar på Rettens spørgsmål, indeholder det tekniske bilag i punkt 3.7 fire skemaer, der har overskrifterne »Table 1. Human Resources Requirements per Task (in man/days)«, »Table 2. Cost estimates per Task (in ECU)«, »Table 4. Total cost estimates per Task (in ECU)« og »Table 5. Cost estimates per resource category (in ECU)«. Disse to tekniske bilag, der adskiller sig fra hinanden ved, at det andet bilag indeholder andre sider (s. 1, 3-16 og 25), at nummereringen af overskrifterne er forskellig, og ved, at der i punkt 3.7 er indsat et skema 5, skema 3 er bortfaldet og tallene i skema 2 og 4 er forskellige.

9 Kontraktens artikel 3, stk. 2, bestemmer, at Kommissionen bidrager med op til 100% af de tilskudsberettigede omkostninger ved projektet op til et beløb på 440 000 ECU. Dette beløb udgør ifølge kontraktens artikel 3, stk. 1, de samlede anslåede projektomkostninger.

10 Kontraktens artikel 4 har følgende ordlyd:

»Kommissionen udbetaler sit tilskud til projektet i ECU på følgende måde:

— Et forskud på 165 000 ECU (ethundredeogfemogtredstusinde ECU) inden to måneder efter, at den sidste kontraherende part har skrevet under.

— I rater, som betales inden to måneder efter godkendelsen af de respektive periodiske aktivitetsrapporter med tilhørende udgiftsopgørelser. Forskuddet og raterne må sammenlagt ikke overstige 396 000 ECU af Kommissionens maksimale tilskud til projektet.

— Resten af det samlede skyldige finansielle tilskud (tilbageholdelse af 44 000 ECU [fireogfyrretusinde ECU]) betales inden to måneder efter godkendelsen af slutrapporten, det sidste dokument eller andre ydelser i forbindelse med projektet, som anført i det [tekniske] bilag og udgiftsopgørelsen fra den afsluttende periode, som anført i artikel 5, stk. 2.«

11 Kontraktens artikel 5 bestemmer, at kontrahenten skal fremsende tre underskrevne udgiftsopgørelser hver sjette måned fra projektets startdato, og at udgiftsopgørelserne for den afsluttende periode skal fremsendes senest tre måneder efter godkendelse af slutrapporten, det sidste dokument eller andre ydelser i forbindelse med projektet, hvorefter yderligere udgifter ikke længere kan refunderes.

12 Kontraktens artikel 6, stk. 2, bestemmer, at der skal fremsendes periodiske aktivitetsrapporter hver sjette måned fra projektets startdato.

13 De almindelige betingelsers artikel 9 fastsætter bl.a. fremgangsmåden for kontrahentens fremsendelse af de periodiske aktivitetsrapporter og af slutrapporten.

14 Det følger af de almindelige betingelsers artikel 12, stk. 1, at de »[t]ilskudsberettigede omkostninger er de faktiske omkostninger, der er defineret i artikel 13 i [bilaget], som er nødvendige for projektet, kan dokumenteres og er afholdt i den periode, der er angivet i kontraktens artikel 2, stk. 1 [...]«.

15 Det bestemmes i de almindelige betingelsers artikel 12, stk. 2, at »[d]e anslåede omkostninger for arbejdet, fordelt på kategorier, er vejledende. Deltagerne kan foretage overførsler af det anslåede budget fra en kategori til en anden, forudsat at formålet med projektet ikke ændres væsentligt«.

16 De almindelige betingelsers artikel 13 indeholder nærmere bestemmelser om omkostningerne i relation til udgiftsposterne »personale« (artikel 13, stk. 1),

»netværksomkostninger« (artikel 13, stk. 2), »andre omkostninger« (artikel 13, stk. 3), »betydelige projektspecifikke omkostninger« (artikel 13, stk. 4) og »faste udgifter« (artikel 13, stk. 5).

17 De almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, har følgende ordlyd:

»Al den arbejdstid, der påføres projektet, skal registreres og attesteres. Dette krav opfyldes ved, at der som et minimum føres arbejdssedler, der mindst en gang om måneden attesteres af projektlederen eller af en af kontrahentens ledende medarbejdere, der er bemyndiget hertil.«

18 De almindelige betingelsers artikel 13, stk. 3, bestemmer bl.a.:

»Følgende andre omkostninger – som kontrahenten har afholdt – kan påføres som omkostninger, for så vidt de falder ind under udførelsen af projektet:

— omkostninger ved eksterne tekniske tjenesteydelser og faciliteter (på betingelse af forudgående godkendelse fra Kommissionen)

— [...]

— publikationer, herunder nyhedsbreve, med henblik på formidling af information om arbejdet i forbindelse med projektet.«

19 Det følger af de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 4, at »[b]etydelige opgavespecifikke omkostninger — som kontrahenten har afholdt — kan påføres, såfremt der foreligger en forudgående skriftlig godkendelse fra Kommissionen (godkendelse anses for at foreligge, hvis udgiftsposten er anført i det [tekniske] bilag til kontrakten, eller hvis Kommissionen ikke har gjort indvendinger inden to måneder efter modtagelsen af den skriftlige anmodning)«.

20 De almindelige betingelsers artikel 13, stk. 5, bestemmer:

»Der kan afsættes et beløb på højst 20% af de tilskudsberettigede personaleomkostninger, som anført i artikel 13, stk. 1 [...], til faste omkostninger i forbindelse med det arbejde, der udføres som led i projektet. Disse omkostninger omfatter bl.a. udgifter til hjælpepersonale, administrativt arbejde og sekretariatsarbejde, telefon, varme, lys, elektricitet, posttjenester, elektronisk post, papirvarer osv. Omkostninger, som kan påføres direkte i henhold til artikel 13, stk. 1-4 [...], og omkostninger, som godtgøres af tredjemand, kommer ikke i betragtning under de faste udgifter.«

21 I de almindelige betingelsers artikel 15, stk. 1, præciseres, at:

»Kontrahenten fører regelmæssigt og i overensstemmelse med de almindelige bogføringsregler i etableringslandet behørigt regnskab og opbevarer relevante bilag til støtte og dokumentation for de anførte omkostninger og timer. Disse skal stilles til rådighed ved revision.«

22 De almindelige betingelsers artikel 16, stk. 2 og 3, har følgende ordlyd:

»16.2. Alle udbetalinger skal behandles som forskud, indtil de relevante ydelser i forbindelse med projektet er godkendt, eller, hvis en sådan godkendelse ikke foreligger, indtil slutrapporten er godkendt, jf. dog artikel 17 i dette bilag (regnskabsrevision).

16.3 Hvis det samlede skyldige finansielle tilskud til opgaven, bl.a. efter eventuelle revisioner, er mindre end de udbetalinger, der er foretaget for projektet, tilbagebetaler kontrahenterne straks differencen til Kommissionen i ecu.«

23 De almindelige betingelsers artikel 17, stk. 1, bestemmer, at »Kommissionen eller af denne bemyndigede personer har ret til at foretage regnskabsrevision i op til to år efter opfyldelsesdatoen eller kontraktens udløb [...]«.

24 Det følger endelig af kontraktens artikel 10, at kontrakten er undergivet belgisk lovgivning, og efter de almindelige betingelsers artikel 7 har De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans og, i tilfælde af appel, De Europæiske Fællesskabers Domstol enekompetence i tvister vedrørende kontrakten.

Sagens faktiske omstændigheder

25 Den 12. september 1997 udbetalte Kommissionen i medfør af kontraktens artikel 4 et forskud på 165 000 ECU til GEF.

26 GEF fremsendte herefter fire periodiske aktivitetsrapporter og fire udgiftsopgørelser til Kommissionen, som modsvarede de fire perioder, der lå mellem datoen for projektets påbegyndelse, den 4. juli 1997, og datoen for dets afslutning, den 3. juli 1999.

27 Inden fremlæggelsen af den fjerde udgiftsopgørelse vedrørende kontraktens fjerde periode, der løb fra den 4. januar 1999 til den 3. juli 1999 (herefter den »fjerde periode«), foretog Kommissionen den 18. juni og den 21. juni 1999 en finansiel revision for de tre forudgående perioder, der lå mellem den 4. juli 1997 og den 3. januar 1999.

A — *Første udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. juli 1997 til den 3. januar 1998*

28 Den 3. marts 1998 tilsendte GEF Kommissionen den første udgiftsopgørelse for kontraktperioden fra den 4. juli 1997 til den 3. januar 1998 (herefter den »første periode«) med et samlet beløb på 111 193 ECU, hvoraf 25 249 ECU var faste omkostninger.

29 Ved skrivelse af 19. marts 1998 med overskriften »Payment request submission for period 4-Jul-97 to 3-Jan-98« (herefter »skrivelsen om godkendelse af udgifterne for den første periode«), besluttede Kommissionen at udbetale en rate på 101 432 ECU som delvis betaling af de af GEF opgivne udgifter, idet den afslog at afholde den del af de faste omkostninger, der oversteg 20% af de refusionsberettigede personaleomkostninger i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 5. Hvad angår denne udgiftspost udbetalte Kommissionen følgelig GEF et beløb på 15 488 ECU i stedet for det krævede beløb på 25 249 ECU.

30 I skrivelsen anførte Kommissionen følgende: »Vi har gennemgået de opgivne udgifter (eller udgifterne som ændret af os) og har fundet, at de er i overensstemmelse med den periodiske aktivitetsrapport og med kontrakten (jf. bilag II, del D), idet der dog tages forbehold for kontrol, ændringer som følge af fornyede beregninger eller regnskabsrevisionen og godkendelse af lønsatserne.«

B — *Den anden udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. januar 1998 til den 3. juli 1998*

31 Den 6. oktober 1998 fremsendte GEF den anden udgiftsopgørelse for kontraktperioden mellem den 4. januar 1998 og den 3. juli 1998 (herefter den »anden periode«). Det af GEF opgivne udgiftsbeløb for denne periode var på 107 017 ECU, hvoraf 3 818 ECU svarede til udgiftsposten »andre omkostninger«.

32 Ved skrivelse af 14. december 1998 med overskriften »Payment request submission for period 4-Jan-98 to 3-Jul-98« (herefter »skrivelsen om godkendelse af udgifterne for den anden periode«) besluttede Kommissionen at udbetale en rate på 103 228 ECU som delvis betaling af de af GEF opgivne udgifter, idet den afslog at afholde beløbet på 3 818 ECU, svarende til udgiftsposten »andre omkostninger«, med den begrundelse, at disse udgifter allerede var indeholdt i de »faste omkostninger«. Denne skrivelse indeholdt et tilsvarende afsnit som det i præmis 30 anførte.

C — *Den tredje udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. juli 1998 til den 3. januar 1999*

33 Den 3. juni 1999 fremsendte GEF den tredje udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. juli 1998 til den 3. januar 1999 til Kommissionen (herefter den »tredje periode«)

omfattende et beløb på 104 098 EUR. Beløbet er omregnet i euro i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1103/97 af 17. juni 1997 om visse bestemmelser vedrørende indførelsen af euroen (EFT L 162, s. 1), som bestemmer, at ecuen erstattes af euroen fra den 1. januar 1999 i forholdet 1 EUR til 1 ECU.

34 Ved skrivelse af 27. juli 1999 med overskriften »Payment request submission for period 4-Jul-98 to 3-Jan-99« (herefter »skrivelsen om godkendelse af udgifterne for den tredje periode«), godkendte Kommissionen de af GEF opgivne udgifter på 96 214 EUR, idet den afslog at afholde et beløb på 7 884 EUR, svarende til hele udgiftsposten »andre omkostninger« med den begrundelse, at disse udgifter allerede var indeholdt i de »faste omkostninger«.

35 I samme skrivelse meddelte Kommissionen, at den under hensyn til det loft på 396 000 EUR, der var fastsat i kontraktens artikel 4 — GEF havde modtaget et forskud på 165 000 EUR + 101 432 EUR for første periode + 103 228 EUR for anden periode = 369 660 EUR — havde besluttet at udbetale en rate, der var mindre end det udgiftsbeløb, som Kommissionen havde godkendt, nemlig 26 340 EUR i stedet for 96 214 EUR (396 000 EUR – 369 660 EUR = 26 340 EUR). Denne skrivelse indeholdt i øvrigt et tilsvarende afsnit som det i præmis 30 anførte.

D — *Finansiel revision*

36 Den 18. og den 21. juni 1999 foretog Kommissionen en finansiel revision af de tre første kontraktperioder.

37 Ved skrivelse af 9. juli 1999 anmodede Kommissionen GEF om at fremsende yderligere oplysninger vedrørende aflønningen af projektlederen, C. Goldfinger. Ved skrivelse af 30. juli 1999 sendte GEF dokumenterne til Kommissionen med forklaringer på aflønningen af C. Goldfinger og på visse skattemæssige forhold og sociale sikringsforhold.

38 Ved skrivelse af 12. oktober 1999 tilsendte Kommissionen GEF den endelige tekniske evalueringsrapport, dateret den 21. september 1999.

39 Ved skrivelse af 21. december 1999 sendte Kommissionen et udkast til beretning om den finansielle revision til GEF. I dette udkast til beretning kom Kommissionen frem til den konklusion, at GEF havde krævet et overskydende beløb på i alt 228 713 EUR, svarende til 245% af de samlede godkendte udgifter, der udgjorde 93 334 EUR.

40 Ved telefax af 31. januar 2000 meddelte GEF Kommissionen, at den var uenig i indholdet af udkastet til revisionsberetning, og redegjorde for sine indsigelser samt vedlagde den analyse, som var foretaget af firmaets skatterådgiver og revisor, J. Pirenne (herefter »J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000«).

41 Ved skrivelse af 20. marts 2000 afviste Kommissionen GEF's indsigelser og foreslog en særlig teknisk evaluering (herefter »den anden tekniske evaluering«) for at fastslå det nøjagtige antal timer, der med rimelighed kunne påføres hver af de opgaver, der var udført i henhold til det tekniske bilag. Denne anden tekniske evaluering fandt

sted den 24. maj 2000. En kopi af evalueringsrapporten blev sendt til GEF den 27. oktober 2000 som svar på dennes anmodning af 18. oktober 2000.

42 Ved skrivelse af 18. juli 2000 sendte Kommissionen GEF den endelige revisionsberetning, dateret den 28. juni 2000. I beretningen konkluderede Kommissionen, at GEF i den periode mellem den 4. juli 1997 og den 4. januar 1999, som revisionen omfattede, havde krævet et overskydende beløb på 253 823 EUR, svarende til 372% af det samlede godkendte udgiftsbeløb, som udgjorde 68 224 EUR.

43 Den konklusion, som revisorerne havde udfærdiget i den endelige revisionsberetning af 28. juni 2000, var bl.a. truffet på grundlag af følgende konstateringer:

»[GEF] foretager ingen registrering af personalets arbejdstimer. Denne praksis er i strid med artikel 13, stk. 1, andet afsnit, i kontraktens [almindelige betingelser].

C. Goldfinder har medgivet, at GEF ikke førte nogen tilstedeværelsesliste. Ved revisionen havde C. Goldfinger foretaget et skøn over antallet af arbejdstimer ud fra en kontorkalender og ansættelseskontrakterne. Vi konstaterede, at kontorkalenderen ikke indeholdt nogen registrering af arbejdstimerne. Vi har derfor ikke kunnet godkende det antal timer, der er påført EF-projektet. Desuden var de tilstedeværelseslister, der blev udarbejdet af C. Goldfinger, ukorrekte, hvilket skyldes nedenstående: projektet blev påbegyndt den 4. juli 1997 og ikke den 1. juli 1997, og de 202 timer, der blev opgivet for informationsspecialisten i juli 1997 og i oktober 1997, var ukorrekte, da denne person først begyndte at arbejde for GEF den 3. november 1997.

Analysen af forholdet mellem omsætningen og personale-omkostningerne i det finansielle regnskab, sammenholdt med de omkostninger, der blev krævet i udgiftsopgørelserne viser følgende (beløb i belgiske francs):

	1996/1997	1997/1998
C. Goldfingers løn	2 791 211	4 119 153
De ansattes lønninger	2 711 775	4 599 788
Samlede personaleomkostninger i de finansielle regnskaber	5 502 986	8 718 941
Personaleomkostninger krævet i forbindelse med EØF-projektet (de to første perioder)	0	6 428 877
Personaleomkostninger for projekter, der ikke er EF-projekter	*5 502 986*	*2 290 064*
Omsætning i de finansielle regnskaber	13 208 003	15 556 779
Efter fradrag: omsætning for EF-projektet (ifølge klientens regnskab)	6 656 100	9 397 877
Omsætning for projekter, der ikke er EF-projekter	*6 551 903*	*6 158 902*

I løbet af skatteåret 1996/1997 havde GEF tilsyneladende opnået en omsætning på 6,5 mio. [belgiske francs] (BEF) med personaleomkostninger på 5,5 mio. BEF (ratio 1,19). I løbet af skatteåret 1997/1998 var en næsten tilsvarende omsætning opnået med personaleomkostninger på 2,3 mio. BEF (forhold 2,69). Dette indicerer, at de personaleomkostninger, der er faktureret Kommissionen, er fastsat alt for højt.

I det tekniske bilags afsnit 3.7 er antallet af mandedage for projektet fastsat til 447 eller 3 576 timer. Dette giver et gennemsnit på 894 timer pr. halvår. Vi har

konstateret, at det samlede antal timer, der er påført de to første halvår var på henholdsvis 2 827 og 2 878 timer, eller mere end 300% af det forventede antal.

Da der ikke findes nogen tilstedeværelseslister, har vi ikke kunnet vurdere det antal timer, der kan påføres EF-projektet. I udkastet til revisionsberetning var det godkendte antal timer fastsat på grundlag af det forventede antal timer, idet den endelige tekniske evalueringsrapport af 21. september 1999 heller ikke indeholdt nogen indikationer om antallet af timer [...]

Det blev derfor efter aftale med GEF besluttet, at der skulle foretages en ny teknisk evaluering med henblik på at fastslå det nøjagtige antal timer, der med rimelighed kunne påføres hver af de opgaver, der var udført i overensstemmelse med det tekniske bilag til kontrakten.

Den anden tekniske evaluering fandt sted den 24. maj 2000. Resultatet af evalueringen var, at der i hele kontraktens løbetid, dvs. for perioden mellem den 4. juli 1997 og den 4. juli 1999, kunne godkendes 303 mandedage eller 2 420 timer.

På baggrund af resultatet af denne anden tekniske evaluering beregnede vi størrelsen af de personaleomkostninger, der kunne godkendes for den periode, der var omfattet af revisionen, dvs. perioden fra den 4. juli 1997 til den 4. januar 1999. Beregningen tager udgangspunkt i det samlede antal timer, som ved den anden tekniske evaluering blev godkendt for hele kontraktens varighed (2 420 timer), divideret med fire for at opnå antallet af mandetimer pr. halvår (605 timer).

Selv om vi erkender, at opdelingen af det samlede antal mandedage på halvår måske ikke svarer til det arbejde, der reelt er udført i de enkelte halvår, finder vi, at fremgangsmåden er fornuftig. Desuden har revisionen vist, at personalets timeforbrug ikke varierer ret meget fra halvår til halvår.

[...]«

44 Ved skrivelse af 14. november 2000 tilsendte GEF Kommissionen tilstedeværelseslister udarbejdet af C. Goldfinger samt dokumenter, der skulle bevise, at GEF — i modsætning til hvad revisorerne havde fastslået i den endelige revisionsberetning — havde ført tilstedeværelseslister for sit personale.

45 Ved skrivelse af 22. november 2000 bekræftede Kommissionen modtagelsen af nævnte dokumenter og meddelte GEF, at sagsakterne vedrørende revisionen var overgivet til De Graef, som al fremtidig korrespondance skulle rettes til.

46 Ved skrivelse af 14. december 2000 med nr. 502667 vedrørende den tredje periode gav Kommissionen GEF meddelelse om, hvilke udgifter der ud fra en gennemgang på grundlag af den endelige revisionsberetning kunne godkendes for de tre første kontraktperioder. Skrivelsen indeholdt også en konsolideret udgiftsopgørelse, som tog hensyn til nævnte gennemgang, hvoraf det fremgik, at Kommissionen for de nævnte perioder havde udbetalt 208 602 EUR for meget til GEF.

47 Ved skrivelse af 21. december 2000, stilet til De Graef, anmodede GEF om, at der blev afholdt et møde med henblik på at indlede drøftelser med Kommissionen bl.a. om indholdet af den anden tekniske evalueringsrapport og om den endelige revisionsberetning.

E — *Den fjerde udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. januar 1999 til den 3. juli 1999*

48 Den 2. december 1999 sendte GEF den fjerde udgiftsopgørelse for den fjerde periode til Kommissionen omfattende et beløb på 148 148,01 EUR.

49 Ved skrivelse af 3. juli 2000 anmodede Kommissionen GEF om yderligere oplysninger vedrørende udgiftsposterne »netværksomkostninger« og »andre omkostninger« og redegjorde for sin holdning vedrørende de udgifter, der ikke kunne refunderes i henhold til kontrakten.

50 Ved skrivelse af 31. juli 2000 fremlagde GEF over for Kommissionen — under hensyntagen til Kommissionens bemærkninger — en ændret version af den fjerde udgiftsopgørelse omfattende et beløb på 135 819,48 EUR, samt dokumentation i forbindelse med udgiftsposterne »netværksomkostninger« og »andre omkostninger«.

51 Ved skrivelse af 14. december 2000 med nr. 502668 og overskriften »Payment request submission for period 4-Jan-99 to 3-Jul-99« (herefter »skrivelsen om godkendelsen af udgifterne for den fjerde periode«) godkendte Kommissionen de af GEF opgivne udgifter med et beløb på 30 212 EUR. Kommissionen afviste en del af GEF's omkostninger under udgiftsposten »personale«, svarende til 83 805 EUR, en del af udgiftsposten »netværksomkostninger«, svarende til 3 404 EUR, en del af udgiftsposten »andre omkostninger«, svarende til 1 608 EUR, og en del af udgiftsposten »faste omkostninger«, svarende til 16 790 EUR. Kommissionen har anført, at afslaget på at afholde en del af udgiftsposterne »personale« og »faste omkostninger« var begrundet i den omstændighed, at den efter revisionen havde begrænset antallet af arbejdstimer til 605 timer og havde anvendt de lønsatser, der fremgik af revisionsberetningen. Hvad angår udgiftsposterne »netværksomkostnin-

ger« og »andre omkostninger« har Kommissionen gjort gældende, at afslaget på at afholde en del af omkostningerne var begrundet i den omstændighed, at de ikke var dokumenteret ved fakturaer. Kommissionen har tilføjet, at der på daværende tidspunkt ikke kunne foretages nogen udbetaling, da det i kontrakten fastsatte udbetalingsloft var nået. Denne skrivelse indeholdt i øvrigt et tilsvarende afsnit, som anført i denne doms præmis 30.

52 Ved samme skrivelse af 14. december 2000 med nr. 502668 meddelte Kommissionen ligeledes GEF en konsolideret udgiftsopgørelse for hele den periode, der var omfattet af kontrakten (4.7.1997 — 3.7.1999).

F — *Kommissionens anmodning om tilbagebetaling: debetnota af 11. juli 2001*

53 Ved skrivelse af 24. januar 2001 sendte Kommissionen en endelig udgiftsopgørelse over hele kontraktperioden til GEF, svarende til den, der var bilagt ovennævnte skrivelse af 14. december 2000 med nr. 502668. Det fremgår at dette dokument, at der ifølge Kommissionen var blevet udbetalt et for stort beløb til GEF på 273 516 EUR, hvilket svarer til det samlede beløb, som Kommissionen havde udbetalt til GEF, fratrukket det beløb til dækning af de udgifter, som Kommissionen havde godkendt (nemlig 396 000 - 122 484).

54 Ved skrivelse af 2. februar 2001 gav Kommissionen GEF's advokat meddelelse om, dels at Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) havde indledt en undersøgelse vedrørende FIWG, dels at der ville blive afholdt et møde med GEF med henblik på at undersøge og drøfte de spørgsmål, der fremgik af den endelige revisionsberetning, som var blevet udarbejdet af Generaldirektoratet for Informationssamfundet, samt de forhold, som Kommissionen havde gjort opmærksom på i skrivelse af 21. december 2000, som nævnt ovenfor i præmis 47, for så vidt som de var relevante for Kommissionens undersøgelse.

55 Som svar på Kommissionens skrivelser af 24. januar 2001 og af 2. februar 2001 tilkendegav GEF ved to skrivelser dateret den 21. februar 2001, som var stilet til henholdsvis Lefebvre i Generaldirektoratet for Informationssamfundet og Brüner i OLAF, over for Kommissionen, at selskabet var uenig i den endelige konsoliderede udgiftsopgørelse, for så vidt som den var baseret på de konklusioner i revisionsberetningerne, som det tidligere havde anfægtet. GEF gentog endvidere sin anmodning af 21. december 2000 om at få et møde med repræsentanter for Kommissionen.

56 Ved skrivelse af 12. marts 2001 meddelte Kommissionen GEF, at den havde fulgt revisionsberetningens konklusioner, således at alle klager skulle rettes direkte til revisionstjenesten.

57 Ved skrivelse af 19. marts 2001 bekræftede GEF over for De Graef, at hun burde underrette revisionstjenesten om den igangværende drøftelse vedrørende den omhandlede kontrakt.

58 Den 11. juli 2001 sendte Kommissionen en debetnota til GEF, hvori den krævede et beløb på 273 516 EUR tilbagebetalt.

59 Ved skrivelse af 25. juli 2001, der var stilet til Lefebvre, anfægtede GEF formelt denne debetnota fra Kommissionen, fordi der endnu ikke var truffet en endelig aftale med Kommissionen med hensyn til den endelige revisionsberetning for projektet. GEF anmodede desuden Kommissionen om at sætte tilbagebetalingssagen i bero, indtil der havde været afholdt drøftelser med Kommissionens befuldmægtigede.

60 Ved skrivelse af 26. juli 2001, der var stilet til De Graef, bekræftede GEF's advokat sin klients holdning og mindede om, at GEF var uenig i revisionsberetningerne, hvilket det havde givet udtryk for i tidligere korrespondance (navnlig i skrivelserne til

Kommissionen af 14.11.2000 og af 21.12.2000), og at GEF, i modsætning til det af Kommissionen anførte i skrivelsen af 2. februar 2001, ikke havde modtaget nogen invitation til at deltage i en drøftelse af de forhold, som den havde rejst.

61 Ved skrivelse af 9. august 2001 til Kommissionen meddelte GEF's advokat, at da Kommissionen ikke havde opfyldt sit formelle løfte om at afholde et møde med henblik på at finde en tilfredsstillende løsning for begge parter vedrørende regnskabet for projektet, ville hans klient anlægge sag ved Retten i henhold til kontraktens voldgiftsbestemmelse.

Retsforhandlinger

62 GEF har ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 13. februar 2002 anlagt den foreliggende sag.

63 Kommissionen fremsatte et modkrav i sit svarskrift indleveret til Rettens Justitskontor den 13. maj 2002.

64 Som foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse i henhold til artikel 64, stk. 3, litra a) og d), i Rettens procesreglement og på grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Første Afdeling) under afdelingsmødet den 11. november 2003 besluttet at stille visse skriftlige spørgsmål til parterne og at anmode parterne om fremlæggelse af visse dokumenter. Parterne har besvaret spørgsmålene og har fremlagt de ønskede dokumenter inden for den fastsatte frist.

65 Første Afdeling har i henhold til procesreglementets artikel 14, stk. 1 og 3, og artikel 51, stk. 1, besluttet at foreslå Rettens plenum, at sagen henvises til en afdeling med fem dommere.

66 Ved skrivelse af 4. december 2003 blev parterne i henhold til procesreglementets artikel 51, stk. 1, anmodet om at fremsætte deres bemærkninger til nævnte henvisning inden den 9. december 2003.

67 Ved skrivelser af henholdsvis 8. og 9. december 2003 tilkendegav Kommissionen og GEF over for Retten, at de ikke havde nogen bemærkninger i forbindelse med henvisningen af denne sag til Første Udvidede Afdeling.

68 Ved beslutning truffet på mødet i plenum den 10. december 2003 på forslag fra Første Afdeling blev sagen henvist til Første Udvidede Afdeling.

69 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten under retsmødet den 30. marts 2004.

Parternes påstande

70 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Sagen antages til realitetsbehandling, og der gives sagsøgeren medhold.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagsøgeren et beløb på 40 693 EUR.

— Det fastslås, at Kommissionens krav om tilbagebetaling af et beløb på 273 516 EUR er ugrundet, og Kommissionen tilpligtes derfor at udstede en »kreditnota« på 273 516 EUR.

— Frifindelse for Kommissionens modkrav.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

71 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Kommissionen frifindes.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale Kommissionen et beløb på 273 516 EUR med tillæg af morarenter på 7% pr. år at regne fra den 1. september 2001.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Om Rettens kompetence

72 Det bemærkes, at Retten i henhold til procesreglementets artikel 113 af egen drift kan efterprøve, om en sag skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt. Da spørgsmålet om, hvorvidt sagen henhører under Rettens kompetence, angår en ufravigelig procesforudsætning, kan dette efterprøves af Retten af egen drift (Rettens dom af 17.6.1998, sag T-174/95, Svenska Jounalistförbundet mod Rådet, Sml. II, s. 2289, præmis 79 og 80).

73 Det bemærkes herved, at da Retten på tidspunktet for anlæggelsen af denne sag i henhold til artikel 238 EF og bestemmelserne i artikel 3, stk. 1, litra c), i Rådets afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (EFT L 319, s. 1), som ændret ved Rådets afgørelse 93/350/EKSF, EØF, Euratom af 8. juni 1993 (EFT L 144, s. 21), er kompetent til at behandle en sag, der er anlagt i henhold til en voldgiftsbestemmelse, følger heraf nødvendigvis, at Retten også er kompetent til at behandle et modkrav fremsat af en institution i forbindelse med samme søgsmål, såfremt kravet udspringer af kontrakten eller af det faktum, som hovedkravet er baseret på, eller det har en direkte tilknytning til de forpligtelser, der følger af hovedkravet (jf. i denne retning Domstolens dom af 18.12.1986, sag 426/85, Kommissionen mod Zoubek, Sml. s. 4057, præmis 11, og af 10.4.2003, sag C-167/99, Parlamentet mod SERS og Ville de Strasbourg, Sml. I, s. 3269, præmis 95-104, Domstolens kendelse af 21.11.2003, sag C-280/03, Kommissionen mod Lior m.fl., ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 8 og 9, og Rettens dom af 16.5.2001, sag T-68/99, Toditec mod Kommissionen, Sml. II, s. 1443).

74 Heraf følger, at Retten er kompetent til at tage stilling til Kommissionens modkrav.

Realiteten

A — *Sagsøgerens påstand dels om betaling af et beløb på 40 693 EUR, dels om udstedelse af en kreditnota på 273 516 EUR*

75 GEF har gjort gældende, at selskabet efter kontraktens bestemmelser er berettiget til refusion af et beløb på 436 693 EUR, svarende til summen af de beløb, som Kommissionen godkendte i forbindelse med dets tre første udgiftsopgørelser, dvs. 101 432 EUR i den første, 103 228 EUR i den anden og 96 214 EUR i den tredje, samt et beløb på 135 819 EUR, der er anført i den fjerde udgiftsopgørelse. GEF har præciseret, at da Kommissionen allerede har udbetalt selskabet 396 000 EUR, er refusionskravet kun på 40 693 EUR (436 693 EUR - 396 000 EUR).

76 Til støtte for sin påstand har GEF i det væsentlige gjort fire anbringender gældende: for det første anbringendet om Kommissionens misligholdelse af kontrakten, for det andet anbringendet om tilsidesættelsen af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, for det tredje anbringendet om tilsidesættelse af kontradiktionsprincippet og for det fjerde anbringendet om tilsidesættelse af princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og af princippet om god forvaltningsskik. Det bemærkes i denne forbindelse, at anbringendet om Kommissionens påståede tilsidesættelse af princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og af princippet om god forvaltningsskik vil blive behandlet umiddelbart efter det første anbringende.

1. *Det første anbringende om misligholdelse af kontrakten*

a) Parternes argumenter

77 GEF har for det første anført, at påstanden om betaling af det beløb på 40 693 EUR, der stadig tilkommer selskabet for de udgifter, der er afholdt i forbindelse med kontrakten, dels er begrundet i Kommissionens misligholdelse af sine forpligtelser i henhold til kontrakten og dens tilsidesættelse af artikel 1134, stk. 1, i den belgiske civile lovbog, hvorefter »en lovligt indgået aftale har karakter af lov for de parter, der har indgået aftalen«. Kommissionen har misligholdt sine kontraktlige forpligtelser ved vilkårligt og ensidigt at ændre holdning til spørgsmålet om godkendelse af de udgifter, som GEF har opgivet og har fremlagt dokumentation for. GEF har derimod opfyldt kontrakten på korrekt vis, hvilket bekræftes af den endelige tekniske evalueringsrapport, hvoraf det klart fremgår, at projektressourcerne er anvendt fornuftigt, og som tildeler et »grønt flag« (endelig godkendelse af resultaterne) til det arbejde, som GEF har udført.

78 For det andet har GEF i stævningen anført, at Kommissionen ikke har været i stand til at dokumentere, at det beløb på 273 516 EUR, som Kommissionen krævede tilbagebetalt, efter at den ændrede holdning, var blevet udbetalt »ved en fejl«, jf. artikel 1235, stk. 1, i den belgiske civile lovbog. Ifølge GEF er ingen af udbetalingerne foretaget ved en fejl. GEF har i replikken omformuleret sin holdning, der var baseret på en dårlig oversættelse af ovennævnte artikel 1235, stk. 1. Ordlyden af artiklen lyder nemlig således: »[e]nhver betaling forudsætter, at der består en gældsforpligtelse: Beløb, der betales, uden at der består en gæld, kan kræves tilbagebetalt«. Kommissionen har ikke været i stand til at bevise, at det beløb, der kræves tilbagebetalt, er betalt, »uden at der består en gæld«. GEF er af den opfattelse, at der var tale om en betaling af et skyldigt beløb, og at det i tvivlstilfælde er Kommissionen, der skal bevise, at den foretog en fejlagtig udbetaling, hvilket ikke er sket i den foreliggende sag.

79 I modsætning til Kommissionens opfattelse er kontrakten, således som GEF allerede gjorde gældende i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000, ikke en kontrakt om tilskud og indeholder ingen henvisning til nogen form for tilskud i forbindelse med et europæisk støtteprogram. Dette erkendte Kommissionen i øvrigt i skrivelse af 20. marts 2000, hvori den erklærede sig enig i at erstatte ordene »Subsidies for EC 26 069« og »Turnover minus subventions«, der blev anvendt på s. 3 i udkastet til revisionsberetning, med ordene »Of which EC contract 26 069« og »Turnover minus EC contribution«.

80 Endelig hvad angår navnlig dokumentationen for de udgifter, der er forelagt for Kommissionen, har GEF fremsat nogle betragtninger vedrørende udgifterne til »personale«, herunder aflønningen af C. Goldfinger, samt vedrørende visse af udgifterne under posterne »rejse- og opholdsudgifter« og »andre omkostninger«.

81 Hvad angår personaleomkostningerne har GEF indledningsvis anført, at det først og fremmest er på dette punkt, at parterne er uenige om kontrakten, hvilket er kommet frem under den endelige revisionsberetning, hvorefter der skulle være krævet 9 859 arbejdstimer for meget.

82 GEF har herved for det første gjort gældende, at Kommissionen og GEF havde undervurderet omfanget af det arbejde, der opstod som følge af de hastige ændringer inden for området for elektroniske finansielle transaktioner og finansielle transaktioner over internettet, som stedse gjorde det nødvendigt at ændre omfanget af opgaverne, og som ikke havde kunnet forudses ved kontraktens underskrivelse.

83 Som følge heraf var GEF således berettiget til at opgive et større antal arbejdstimer og foretage en væsentlig justering af timelønnen i forhold til de oprindelige overslag,

jf. de detaljerede retningslinjer, som Kommissionen tilvejebragte efter kontraktens underskrivelse. Disse nye lønsatser, som dannede grundlag for udgiftsopgørelserne for de tre første kontraktperioder, var blevet meddelt Kommissionen i marts 1998 ved hjælp af et finansielt spørgeskema, som den havde godkendt.

84 Efter GEF's opfattelse fik Kommissionen — som nøje havde fulgt det arbejde, der var udført, og det planlagte arbejde i relation til de opgaver, der skulle varetages i forbindelse med projektet, og som i de enkelte udgiftsopgørelser havde fået en detaljeret opgørelse over den tid, som GEF's personale havde anvendt på projektet — således allerede fra fremsendelsen af den første udgiftsopgørelse i marts 1998 kendskab til den omstændighed, at det oprindeligt anslåede antal arbejdstimer ville blive overskredet, og fra fremsendelsen af den anden udgiftsopgørelse i oktober 1998 kendskab til, at dette antal timer faktisk allerede var blevet overskredet. Kommissionen havde desuden ikke på noget tidspunkt, mens projektet var i gang, udtalt sig negativt om den tid, der blev anvendt på projektet, og de lønsatser, som GEF anvendte ved beregningen af personaleomkostningerne. Derimod havde alle de berørte tjenestemænd i Kommissionen udtalt sig positivt om projektets forløb, og havde støttet den måde, hvorpå GEF udførte projektet. Dette viser ifølge GEF, at Kommissionen godkendte langt størstedelen af de arbejdstimer, der var blevet anvendt på projektet, og de af GEF anvendte lønsatser, og forklarer, hvorfor Kommissionen udbetalte de i udgiftsopgørelserne anførte beløb. Bemærkningen i den anden tekniske evalueringsrapport om, at Kommissionen ikke havde godkendt den yderligere tid, som GEF havde anvendt på projektet, var således urigtig.

85 Desuden indebærer overskridelsen af det anslåede antal arbejdstimer ingen ændring af kontrakten, for så vidt som overskridelsen ikke, i modsætning til det i kontrakten fastsatte loft på 440 000 EUR, er af afgørende betydning for kontrakten. I så henseende har GEF for det første — med hensyn til Kommissionens bemærkning i den endelige revisionsberetning om, at det i kontrakten anslåede antal mandedage for projektet var fastsat til 447, svarende til 3 576 timer — anført, at dette tal kun var udtryk for et skøn og ikke en grænse for det maksimale antal arbejdsdage og -timer.

86 For det andet har GEF for så vidt angår påstanden i den anden tekniske evalueringsrapport om, at det antal arbejdstimer, der var afsat til projektet, oprindeligt blev anset for at være et maksimum, der kun kunne overskrides efter Kommissionens skriftlige godkendelse heraf, gjort gældende, at det ved kontraktens udfærdigelse ikke havde været muligt objektivt at fastslå det nøjagtige antal arbejdstimer, der ville være nødvendigt for kontraktens opfyldelse. Dette forklarer, hvorfor parterne blev enige om at fastsætte et beløb på 440 000 EUR til fordeling mellem de forskellige opgaver og udgiftskategorier, som maksimum for de tilladte udgifter, uden nogen henvisning til, at maksimumsbeløbet var baseret på et forud fastsat antal arbejdstimer. Ingen af kontraktbestemmelserne foreskriver, at det skønnede antal arbejdstimer ikke må overskrides, eller at en sådan overskridelse ville kræve en ændring af kontrakten, således som det ville være tilfældet, hvis GEF havde krævet et højere tilskud end 440 000 EUR. GEF har på grundlag heraf konkluderet, at det oprindelige overslag ikke var det eneste kriterium for afholdelsen af personaleomkostninger, men derimod den omstændighed, at de samlede omkostninger var acceptable og ikke oversteg beløbet på 440 000 EUR.

87 Hvad dernæst angår det antal arbejdstimer, der opgives at være anvendt på projektet, og de afholdte udgifter er GEF af den opfattelse, at Kommissionen i udkastet til revisionsberetning og i den endelige revisionsberetning med urette anførte, at antallet af arbejdstimer var blevet overvurderet som følge af, at der ikke blev foretaget nogen registrering af arbejdstimerne og ikke forelå nogen tilstedeværelseslister.

88 GEF har for det første anført, at det har udfyldt alle de krævede skemaer og har overholdt alle gældende lovbestemmelser, og navnlig alle krav stillet af Securex' sociale sekretariat, bestemmelserne i den belgiske lov om social sikring samt bogføringsprincipperne, jf. de almindelige betingelsers artikel 15, stk. 1, hvilken bestemmelse ifølge udkastet til revisionsberetning fuldt ud var overholdt.

89 GEF havde nemlig udfyldt det finansielle spørgeskema vedrørende de budgetterede omkostninger og havde sendt det til Kommissionen, og de udgiftsopgørelser, der blev sendt til Kommissionen, indeholdt i et bilag en detaljeret opgørelse over personaleomkostningerne, herunder antallet af arbejdstimer og timesatsen. Ved

kontraktperiodens afslutning udarbejdede GEF et resumé af udgiftsopgørelsen for hele perioden og tilsendte Kommissionen et opdateret finansielt spørgeskema. GEF opbevarede desuden dokumenter over de timer, som hver enkelt medarbejder havde anvendt på projektet. Til det formål anvendte GEF — og anvender fortsat — dokumenterne fra Securex' sociale sekretariat. Ud over disse dokumenter havde GEF ligeledes udarbejdet supplerende tilstedeværelseslister med angivelse af antallet af arbejdstimer pr. dag for hver faggruppe, der havde arbejdet på projektet, og ved udarbejdelsen af listerne skulle der ikke, som Kommissionen bekræftede ved skrivelse af 20. marts 2000, anvendes noget bestemt skema.

90 GEF har desuden anført, at dokumenterne med antallet af arbejdstimer, som var udfyldt i overensstemmelse med de regler, der var fastsat af Securex' sociale sekretariat, samt de supplerende tilstedeværelseslister udarbejdet af C. Goldfinger allerede var blevet forelagt revisorerne i juni 1999, men at de havde afslået at tage imod dem, og at det var grunden til, at GEF sendte dem til Kommissionen den 14. november 2000. GEF har ligeledes præciseret, at disse dokumenter var omhandlet i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000. GEF har anført, at det er i stand til over for Retten at fremlægge dokumentation for alle de afholdte udgifter, herunder kopier af alle tilstedeværelseslister og købsfakturaer.

91 GEF har videre anført, at det i de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, ikke er foreskrevet, at hver enkelt lønmodtager skal udarbejde en tilstedeværelsesliste for sig selv. I den foreliggende sag har GEF gjort gældende, at dokumenterne vedrørende registreringen af arbejdstiden og tilstedeværelseslisterne var blevet udarbejdet af projektlederen, og at han følgelig også havde attesteret dem, som foreskrevet i kontrakten. Kommissionen havde endvidere udtrykkeligt bekræftet, at GEF havde handlet i overensstemmelse med kontrakten. I Kommissionens skrivelser om godkendelse af udgifterne vedrørende de af GEF forelagte udgiftsopgørelser havde Kommissionen nemlig bekræftet, at de »opgivne udgifter (eller udgifterne som ændret af os) [...] er i overensstemmelse med den periodiske aktivitetsrapport og med kontrakten (jf. bilag II, del D), idet der dog tages forbehold for kontrol, ændringer som følge af fornyede beregninger eller regnskabsrevisionen og godkendelse af lønsatserne«. Ifølge GEF var den udtrykkelige henvisning til del D

i de almindelige betingelser, som indeholder det skema for personaleomkostningerne, der skulle udfyldes, udtryk for, at GEF havde overholdt Kommissionens instrukser med hensyn til fremgangsmåden ved opgivelse af udgifter.

92 GEF har endelig anført, at det, såfremt Retten måtte nå frem til, at kontraktens bestemmelser, herunder især de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, og artikel 15, stk. 1, ikke var affattet tilstrækkeligt klart, bør fastslås, at selskabet har handlet korrekt og i overensstemmelse med kontrakten, jf. artikel 1162 i den belgiske civile lovbog, der bestemmer, at »[i] tilfælde af tvivl om fortolkningen af en aftale fortolkes aftalen til ulempe for den, der har affattet aftalen, og til fordel for den, som forpligtelsen påhviler«.

93 Hvad navnlig angår aflønningen af C. Goldfinger har GEF anført, at Kommissionen ikke tog hensyn til den omstændighed, at der var blevet rejst tvivl om hans aflønning i forbindelse med regnskabsrevisionen, skønt GEF på grundlag af selskabets regnskab havde påvist, at der var tale om en acceptabel udgift i betragtning af situationen på det belgiske marked.

94 For det tredje har GEF anfægtet den fremgangsmåde, der blev fulgt ved den anden tekniske evaluering, samt resultatet af evalueringen.

95 Hvad angår den procedure, der blev fulgt i forbindelse med den anden tekniske evaluering af 24. maj 2000, er GEF af den opfattelse, at revisorerne ikke har overholdt de rammer for undersøgelsen, der fremgik af Kommissionens skrivelse af 20. marts 2000, da de ikke havde spurgt om, hvor meget tid GEF havde anvendt på hver enkelt opgave, og heller ikke havde foretaget et rimeligt skøn over den anvendte tid. Revisorerne havde nemlig ganske enkelt fordelt det samlede antal arbejdstimer, som anslået på tidspunktet for kontraktens underskrivelse, på de forskellige opgaver og havde i øvrigt overhovedet ikke bestræbt sig på at validere beregningerne med

projektgruppen. Denne fremgangsmåde er imidlertid ikke i overensstemmelse med kontrakten, hvorefter grundlaget for Kommissionens betalinger ikke er de oprindeligt anslåede udgifter, men de faktisk afholdte udgifter, der er begrundede og rimelige. GEF finder således, at indholdet af den endelige revisionsberetning er ukorrekt, for så vidt som beretningen er baseret på den anden tekniske evalueringsrapport.

96 Hvad angår resultaterne af den anden tekniske evaluering har GEF understreget, at det ikke er rimeligt, at det antal arbejdstimer, som Kommissionen havde godkendt til projektet, var mindre end det oprindelige overslag. GEF har nemlig godtgjort at have brugt de ressourcer, der er anført i dets udgiftsopgørelser, hvilket Kommissionen godkendte, ikke blot i den endelige tekniske evalueringsrapport, men også i udkastet til revisionsberetning, hvori det bekræftes, at GEF's regnskab er korrekt. GEF har i den forbindelse anført, at Kommissionen i den endelige tekniske evalueringsrapport, som er nævnt i udkastet til revisionsberetning, fastslog, at »arbejdet er udført og ressourcerne anvendt«, og at Kommissionen konkluderede, at »midlerne generelt er anvendt fornuftigt«.

97 For det fjerde har GEF gjort gældende, at det var en fejl, at Kommissionen ikke ved udarbejdelsen af den endelige revisionsberetning tog hensyn til de bemærkninger om udkastet til revisionsberetning, som J. Pirenne havde fremsat i sin skrivelse af 31. januar 2000.

98 GEF har således navnlig henvist til den erklæring, der er indeholdt i den endelige revisionsberetning, og som gengiver indholdet i udkastet til beretning, hvorefter de 202 timer, der var opgivet anvendt til en informationsspecialist i juli og oktober 1997, ikke var berettigede, da den pågældende person først var begyndt at arbejde for GEF den 3. november 1997. Pirenne anførte imidlertid i sin skrivelse af 31. januar 2000, at opgaverne som informationsspecialist i juli, oktober og november 1997 var blevet udført af tre på hinanden følgende personer. GEF har herved anført, at kontrakten i øvrigt ikke indeholder nogen bestemmelse, der forhindrer selskabet i at anvende flere personer til udførelse af en bestemt opgave, og har tilføjet, at alle de personer, der har arbejdet som informationsspecialist, i dette tilfælde var kvalificerede til at varetage denne funktion.

99 GEF har dernæst henvist til analysen af forholdet mellem dets omsætning og dets personaleomkostninger og til konstateringen af, at de fakturerede personaleomkostninger var kraftigt overvurderet, som var indeholdt i udkastet til revisionsberetning og gentaget i den endelige revisionsberetning. J. Pirenne havde herved i sin skrivelse af 31. januar 2000 klart påpeget, at revisorerne ikke havde givet en korrekt fremstilling af GEF's bemærkninger og af de tal, som selskabet havde fremlagt, idet de navnlig ikke havde taget hensyn til den omstændighed, at et projekt, der omfatter flere på hinanden følgende regnskabsperioder, indebærer, at omkostningerne og indtægterne må fordeles på hele projektets varighed. GEF's regnskabsår går således fra den 1. oktober til den 30. september, mens udgifterne blev registreret efter Kommissionens fremgangsmåde, hvorefter regnskabsåret begynder i juli. Selv om dette ikke klart fremgik, da GEF fremlagde sine regnskaber, havde GEF efterfølgende præciseret dette i skrivelse af 31. januar 2000, og der burde have været taget hensyn hertil ved udfærdigelsen af den endelige revisionsberetning.

100 GEF har endelig gennemgået de øvrige omkostninger, som revisorerne har afslået, og som vedrører udgiftsposterne »rejse- og opholdsudgifter« og »andre omkostninger«. GEF har gjort gældende, at det afslag på omkostningerne under disse to udgiftsposter, som fremgik af udkastet til revisionsberetning, af den endelige revisionsberetning og af skrivelsen om godkendelsen af udgifterne for den fjerde periode, var ukorrekt, da selskabet havde dokumenteret og begrundet samtlige disse omkostninger. GEF har desuden kritiseret Kommissionen for ikke at have taget hensyn til J. Pirennes bemærkninger i skrivelse af 31. januar 2000. GEF har tilbudt på ny at fremlægge dokumentation for alle disse omkostninger i forbindelse med denne sag.

101 Navnlig med hensyn til beløbet på 3 145,05 EUR, der er betalt for Datamonitor-studiet, har GEF gjort gældende, at der er tale om en udgift, der blev afholdt i forbindelse med dokumentationen af projektet, som revisorerne med urette betegnede som en del af den tekniske bistand. Det var således ikke nødvendigt at indhente Kommissionens forudgående tilladelse i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 3, for at kunne påtage sig denne udgift. GEF har desuden anført, at det har stillet studiet og den tilhørende faktura til rådighed for revisorerne, som imidlertid har nægtet at rette fejlene.

102 Hvad angår posten »andre omkostninger« og navnlig indberetningen af udgifter til et beløb på 1 790,31 EUR, der er attesteret af fakturaer, og som angår købet af mindre ting hos boghandlere, har GEF gjort gældende, at købet henhører under de særlige refusionsberettigede omkostninger til dokumentation, på op til 11 056 EUR, og at udgiften var nødvendig for udførelsen af opgaverne i forbindelse med projektet.

103 Kommissionen har bestridt rigtigheden af dette anbringende, idet den har anført, at Kommissionen ikke har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til kontrakten.

b) Rettens bemærkninger

Indledende bemærkninger

104 Det bemærkes indledningsvis, at GEF i henhold til kontraktens bestemmelser havde forpligtet sig til at gennemføre det projekt, der er defineret i det tekniske bilag. Projektet bestod i at yde støtte til FIWG i form af udførelsen af seks forskellige opgaver. Det var under hver opgave defineret, hvilke ydelser der skulle præsteres.

105 Det bemærkes ligeledes, at kontrakten i henhold til artikel 6 i afgørelse 94/763 fastsætter de administrative, finansielle og tekniske kontrolordninger vedrørende projektet.

106 GEF var således i henhold til kontraktens artikel 6 og de almindelige betingelsers artikel 9 forpligtet til at fremsende fire periodiske aktivitetsrapporter, idet en rapport skulle fremsendes hver sjette måned fra kontraktens startdato. Dette skulle sætte Kommissionen i stand til at vurdere de fremskridt og det samarbejde, der var opnået i forbindelse med projektet eller med opgaverne i tilknytning hertil. GEF skulle ligeledes afgive en slutrapport om arbejdet, målene, resultaterne og konklusionerne af projektet. Ifølge kontraktens artikel 4 og 5 skulle GEF endelig hver sjette måned fra kontraktens startdato fremsende i alt fire udgiftsopgørelser til Kommissionen, svarende til de perioder, som var dækket af de fire ovennævnte rapporter, således at Kommissionen kunne betale de hermed forbundne rater.

107 Kontrakten fastsætter desuden, under hvilke betingelser de forskellige udgiftskategorier, der afholdes af GEF, skal refunderes.

108 Under hensyntagen til disse oplysninger samt til GEF's besvarelse af de spørgsmål, som Retten under retsmødet har stillet i forbindelse hermed, bemærkes, at sagsøgeren ikke har påvist, hvilken betydning spørgsmålet om, hvorvidt kontrakten skal anses for en kontrakt om tilskud, skulle have for sagens afgørelse. Spørgsmålet om, hvorvidt parterne har opfyldt deres kontraktlige forpligtelser, skal således udelukkende bedømmes på grundlag af kontraktens bestemmelser (jf. i denne retning den ovenfor i præmis 73 nævnte dom i sagen Toditec mod Kommissionen, præmis 77).

109 I det følgende gennemgås kontraktens bestemmelser vedrørende de forskellige udgiftskategorier, som kan afholdes med henblik på projektets gennemførelse, samt betingelserne for refusion af disse udgifter.

110 For så vidt angår de udgiftskategorier, der i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13 kan afholdes med henblik på projektets gennemførelse, dvs. personaleomkostninger, netværksomkostninger, andre omkostninger, betydelige projekt-

specifikke omkostninger og faste omkostninger, er det i de almindelige betingelsers artikel 12, stk. 1, bestemt, at de tilskudsberettigede omkostninger er de faktiske omkostninger, som er nødvendige for projektet, som kan dokumenteres, og som er afholdt inden for projektets løbetid. I samme bestemmelses stk. 2 bestemmes desuden, at de anslåede omkostninger for arbejdet, fordelt på kategorier, udelukkende er vejledende, og at der kan foretages overførsler af det anslåede budget fra en kategori til en anden, forudsat at formålet med projektet ikke påvirkes væsentligt.

111 De almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, bestemmer, at kravet, hvorefter al den arbejdstid, der påføres projektet, skal registreres og attesteres, opfyldes ved, at der som et minimum føres arbejdssedler, der mindst en gang om måneden attesteres af projektlederen eller af en af kontrahentens ledende medarbejdere, der er bemyndiget hertil. I de almindelige betingelsers artikel 15, stk. 1, præciseres desuden, at kontrahenten regelmæssigt og i overensstemmelse med bestemmelserne i etableringslandet skal føre behørigt regnskab og opbevare relevante bilag til dokumentation for de registrerede omkostninger og timer, og at disse skal stilles til rådighed for revisorerne.

112 Det følger heraf, at det påhviler GEF at godtgøre, at de omkostninger, der var opgivet i de forskellige udgiftsopgørelser, som var tilsendt Kommissionen, var faktiske udgifter, som virkelig var nødvendige, og som var afholdt inden for projektets løbetid. Heraf følger ligeledes, at GEF ved fremlæggelsen af denne dokumentation skal overholde de krav, der er fastsat i de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, og artikel 15, stk. 1, og føre et attesteret register over arbejdstimerne samt føre et regnskab i overensstemmelse med de gældende belgiske bestemmelser.

113 Under hensyntagen til disse betragtninger kan den argumentation, som GEF med henvisning til artikel 1235, stk. 1, i den belgiske civile lovbog har anført til støtte for sin påstand om, at Kommissionen tilpligtes at udstede en kreditnota på 273 516 EUR, ikke tiltrædes. Ifølge denne argumentation skulle Kommissionen have bevisbyrden for, at beløbet på 273 516 EUR til GEF — beløbet blev krævet tilbagebetalt ved en debetnota udstedt af Kommissionen den 11. juli 2001 — var blevet betalt, uden at beløbet var skyldigt.

114 Kommissionens anmodning om tilbagebetaling er imidlertid fremsat i henhold til de almindelige betingelsers artikel 16, stk. 3, som bestemmer følgende: Hvis det samlede skyldige finansielle tilskud til projektet, herunder det, der følger af revisionen, er mindre end de udbetalinger, der er foretaget for projektet, skal kontrahenten straks tilbagebetale differencen til Kommissionen. For at kunne fastslå, at det samlede udbetalte beløb er højere end det samlede skyldige finansielle tilskud til projektet, skal der foreligge dokumentation for de udgifter, som er afholdt til projektets gennemførelse, hvilken det påhviler GEF og ikke Kommissionen at fremskaffe.

115 Det følger heraf, at påstanden om, at Kommissionen tilpligtes at udstede en kreditnota på 273 516 EUR, der skal annullere det beløb, der fremgår af den debetnota, som Kommissionen udstedte den 11. juli 2001, er forbundet med påstanden om betaling af et beløb på 40 693 EUR, for så vidt som begge påstande er baseret på den omstændighed, at GEF angiveligt har overholdt sine kontraktlige forpligtelser. Da GEF hævder at have godtgjort at have overholdt sine kontraktlige forpligtelser, indebærer dette nødvendigvis, at GEF er berettiget til at få udbetalt et beløb på 40 693 EUR, og at der ikke længere er grundlag for Kommissionens debetnota på 273 516 EUR.

116 Det skal under disse omstændigheder undersøges, om GEF's påstand er begrundet i forhold til hver enkelt af de udgiftskategorier, hvortil selskabet kræver udbetalt tilskud, og som det påstår at have fremlagt dokumentation for, dvs. for udgifterne til »personale«, herunder aflønningen af C. Goldfinger, og for visse udgifter vedrørende udgiftsposterne »rejse- og opholdsudgifter« og »andre omkostninger«.

Om udgifterne til »personale«

117 De forskellige argumenter, som GEF har fremført vedrørende personaleomkostningerne, rejser i det væsentlige tre spørgsmål. For det første, om Kommissionen har godkendt overskridelsen af det anslåede antal arbejdstimer og ændringerne af de

lønsatser, der i henhold til kontrakten oprindeligt skulle anvendes ved beregningen af personaleomkostningerne. For det andet, om GEF i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser har fremlagt dokumentation for det antal arbejdstimer, som selskabet har anført at have udført til projektets gennemførelse. Og for det tredje, om revisorerne har begået fejl i forbindelse med deres konklusioner om antallet af arbejdstimer og personaleomkostninger, som er indeholdt i den anden tekniske evalueringsrapport og i den endelige revisionsberetning.

— Om Kommissionens godkendelse af det forhøjede antal arbejdstimer og af ændringerne af de oprindelige lønsatser, der var fastsat i kontrakten

118 Det skal for det første afgøres, om Kommissionens godkendelse af de udgiftsopgørelser, som GEF indsendte, og betalingen af de tilhørende rater indebærer en godkendelse af overskridelsen af antallet af arbejdstimer og af ændringen af de oprindelige lønsatser, der var anslået i kontrakten.

119 Det bemærkes i denne forbindelse, at kontraktens artikel 3, stk. 1 og 2, med hensyn til Kommissionens tilskud, foreskriver, at Kommissionen bidrager med op til 100% af de tilskudsberettigede omkostninger ved projektet op til et beløb på 440 000 EUR, hvilket udgør de samlede anslåede omkostninger for projektet.

120 I henhold til kontraktens artikel 4, som fastsætter tidsplanen for Kommissionens udbetalinger, udbetales Kommissionens tilskud først i form af et forskud på 165 000 EUR og dernæst i rater, som betales inden to måneder efter godkendelsen af de respektive periodiske aktivitetsrapporter med tilhørende udgiftsopgørelser. Endelig udbetales resten af det samlede skyldige finansielle tilskud inden to

måneder efter godkendelse af slutrapporten, det sidste dokument eller andre ydelser i forbindelse med projektet, som anført i det tekniske bilag og udgiftsopgørelsen fra den afsluttende periode, som anført i kontraktens artikel 5, stk. 2.

121 De almindelige betingelsers artikel 16, stk. 2, bestemmer, at alle udbetalinger skal behandles som forskud, indtil de relevante ydelser i forbindelse med projektet er godkendt, eller, hvis en sådan godkendelse ikke foreligger, indtil slutrapporten er godkendt, jf. dog artikel 17 vedrørende regnskabsrevision. Artikel 16, stk. 3, bestemmer desuden, at hvis det samlede skyldige finansielle tilskud til projektet, herunder det, der følger af en revision, er mindre end de udbetalinger, der er foretaget, skal kontrahenten straks tilbagebetale differencen til Kommissionen.

122 Det fremgår af samtlige disse bestemmelser, at alle de udbetalinger, som Kommissionen har foretaget i form af forskud eller rater, skal anses for foreløbige betalinger, indtil visse betingelser, som nævnt ovenfor, er opfyldt.

123 I henhold til de almindelige betingelsers artikel 16 og 17 foretages alle de udbetalinger, der foretages af Kommissionen, under forbehold af en kontrol og kan således, inden en sådan kontrol har fundet sted, eller indtil den frist, der er fastsat for kontrollen, er udløbet, ikke udgøre en endelig afregning for en udgiftsopgørelse. I skrivelserne om godkendelse af udgiftsopgørelserne, som Kommissionen sendte til GEF den 19. marts 1998, den 14. december 1998, den 27. juli 1999 og den 14. december 2000, har Kommissionen i øvrigt udtrykkeligt tilkendegivet følgende: »Vi har gennemgået de opgivne udgifter (eller udgifterne som ændret af os) og har fundet, at de er i overensstemmelse med den periodiske aktivitetsrapport og med kontrakten (jf. bilag II, del D), idet der dog tages forbehold for kontrol, ændringer som følge af fornyede beregninger eller regnskabsrevisionen og godkendelse af lønsatserne.«

124 Heraf følger, at selv om Kommissionen, som anført af GEF, nøje og i detaljer fulgte projektets forløb, fremsatte nogle positive tilkendegivelser om projektet og ikke fremkom med negative tilkendegivelser om de opgivne udgifter og de anvendte lønsatser, er den omstændighed, at Kommissionen tog de udgiftsopgørelser, som GEF fremsendte, til efterretning efter at have foretaget enkelte justeringer som følge af en afvisning af visse udgifter, og udbetalte visse beløb i den forbindelse, ikke udtryk for, at langt størstedelen af arbejdstimerne eller de ændrede lønsatser var blevet godkendt. Formålet med Kommissionens regnskabsrevision var nemlig netop at fastslå, om de omkostninger, der krævedes betalt i henhold til kontraktens bestemmelser, var berettigede. Udgiftsopgørelserne kunne derfor først anses for at være blevet godkendt af Kommissionen efter regnskabsrevisionen.

125 For det andet skal det undersøges, under hvilke omstændigheder det i kontrakten oprindeligt anslåede antal arbejdstimer kunne fraviges, hvilket ifølge GEF var nødvendigt som følge af udviklingen inden for projektområdet.

126 I den forbindelse bemærkes indledningsvis hvad angår de anvendte lønsatser, at GEF under retsmødet som svar på et spørgsmål fra Retten har forklaret, at henvisningen til lønsatserne under denne sag skyldes den omstændighed, at der på samme tid skete en ændring af antallet af arbejdstimer og af timesatsen, og at kombinationen af disse to forhold havde indflydelse på de samlede omkostninger, der blev afholdt til projektets gennemførelse. Det fremgår imidlertid af sagen, at GEF hverken har klaget over ændringerne af de anvendte lønsatser eller har anfægtet de lønsatser, som Kommissionen anvendte i forbindelse med revisionen.

127 Rettens gennemgang angår således udelukkende det antal arbejdstimer, der er anvendt på projektet.

128 Det bemærkes herved, at punkt 3.7 i det tekniske bilag — i den version, der fremgår som bilag 3 til GEF's svar på Rettens spørgsmål — indeholder et skema, der har overskriften »Human Resources Requirements per Task (in man/days)« (herefter »skema 1«), hvoraf det fremgår, at det antal mandedage, som i henhold til kontrakten er fastsat til gennemførelsen af de seks opgaver, der er beskrevet i det tekniske bilag, er 447 dage, hvilket svarer til 3 576 arbejdstimer (447 mandedage x 8 timer = 3 576 timer) og til 894 arbejdstimer pr. halvår (3 576 arbejdstimer: 4 halvår = 894 timer pr. halvår).

129 Skemaet med overskriften »Cost estimates per Task (in ECU)« (herefter »skema 2«), der er indeholdt i nævnte punkt 3.7, indeholder et overslag over omkostningerne for hver af de seks opgaver fordelt på omkostningskategori.

130 Et skema, der har overskriften »Unit Costs Assumptions (in ECU)« (herefter »skema 3«), fastsætter dagssatserne for de arbejdstimer, der udføres af bl.a. en »Project manager« (1 050) af en »Senior Consultant« (1 050), af en »Consultant« (650) og af en »Information Specialist« (300). Dette skema, der var medtaget i den version af det tekniske bilag, som var bilagt stævningen, fremgår ikke længere af det tekniske bilag, der er indeholdt i bilag 3 til GEF's svar på Rettens spørgsmål. GEF har ikke desto mindre som bilag til sine besvarelser vedlagt et skema, der indeholder nogle dagssatser, der kun i ringe omfang adskiller sig fra ovennævnte satser, og som finder anvendelse på de arbejdstimer, der er udført.

131 Nævnte punkt 3.7 i den version af det tekniske bilag, der er bilagt GEF's svar på Rettens spørgsmål, indeholder desuden et skema, der har overskriften »Total cost estimates per Task (in ECU)« (herefter »skema 4«), som fastsætter omkostningsbeløbet for hver enkelt opgave samt de anslåede samlede omkostninger for projektet, der udgør 440 000 EUR.

132 Det fremgår af disse skemaer, at det maksimale beløb på 440 000 EUR, der er fastsat i kontraktens artikel 3, stk. 1 og 2, svarer til summen af det anslåede antal timer, beregnet som mandedage, der kræves til udførelse af hver enkelt opgave (jf. skema 1), ganget med lønsatsen (jf. skema 3). Alle disse oplysninger danner grundlag for beregningen af det maksimale beløb på 440 000 EUR og er følgelig, i lighed med dette beløb, en vigtig del af kontrakten.

133 En teknisk evaluering af et projekt — som evalueringen af det omhandlede projekt, der fremgår af det tekniske bilag — skal gøre det muligt for parterne at nå frem til et overslag over det samlede budget for projektet, hvilket udstikker rammerne for Kommissionens finansielle bidrag. I den foreliggende sag er det anslåede budget udarbejdet på grundlag af ovennævnte oplysninger, og overslaget over hver enkelt post, hvoraf arbejdsmængden er den væsentligste, kunne opnå tilslutning fra begge parter. Disse oplysninger er følgelig objektive kriterier, der skal lægges til grund ved vurderingen af, om de udgifter, der var opgivet anvendt til gennemførelsen af projektet, var nødvendige, og om udgifterne og eventuelle udgiftsændringer var i overensstemmelse med kontrakten.

134 Det skal i øvrigt understreges, at det eneste sted, hvor en ændring af de anslåede omkostninger er omtalt, er i de almindelige betingelsers artikel 12, stk. 2, som ikke omhandler en forhøjelse af omkostningerne, men udelukkende en overførsel af visse omkostninger til en anden kategori end den, hvorunder omkostningerne oprindeligt var anført, hvilket kun er tilladt, forudsat at formålet med projektet ikke påvirkes væsentligt.

135 I den foreliggende sag fremgår det af sagsakterne, bl.a. af den endelige revisionsberetning, at GEF for de fire perioder har krævet henholdsvis 2 827, 2 878, 3 005 og 3 569 arbejdstimer i stedet for de 894 timer pr. halvår, der var anslået i kontrakten.

136 Det må fastslås, at en så væsentlig forøgelse af det antal arbejdstimer, der ifølge overslaget for hver enkelt opgave og for hver enkelt omkostningskategori var nødvendigt til gennemførelsen af projektet — i lighed med den overførsel af omkostninger, der er omhandlet i de almindelige betingelsers artikel 12, stk. 2 — må anses for at være af en sådan karakter, at det påvirker projektets omfang og betydning, idet omfanget af det arbejde, der udføres, er bestemmende for projektets karakter. Enhver modifikation af kontrakten, der er nødvendig, fordi der er sket en væsentlig forøgelse af den arbejdsmængde, som personalet lægger i projektet, ville have krævet en kontraktændring i form af en skriftlig aftale indgået mellem de to parters befuldmægtigede, jf. kontraktens artikel 8.

137 Denne konklusion svækkes ikke af den omstændighed — som GEF har gjort gældende — at selskabets krav ikke indebærer, at tilskuddet overstiger det maksimale beløb på 440 000 EUR. Selv om beløbet på 440 000 EUR udgør et maksimum, der ikke må overskrides, er det imidlertid hverken en minimumsgrænse for refusion af de udgifter, der er anvendt til projektet, eller det eneste kriterium, der skal anvendes ved vurderingen af, om de opgivne personaleomkostninger skal tages i betragtning. I henhold til kontrakten skal udgifterne for at være refusionsberettigede i øvrigt opfylde bestemte betingelser, herunder kravet om fremlæggelse af dokumentation, således at Kommissionen ikke kan foretage nogen udbetaling i henhold til kontrakten, alene fordi tilskuddet ikke overstiger maksimumsbeløbet på 440 000 EUR.

138 Det fremgår endelig ikke af sagsakterne, at GEF skulle have foreslået Kommissionen at foretage en modifikation af kontrakten med henblik på en ændring af det oprindeligt anslåede antal arbejdstimer for projektet, som følge af ændringerne inden for projektområdet.

139 GEF har således undladt at påvise det fejlagtige i den bemærkning, der er indeholdt i den anden tekniske evalueringsrapport, hvorefter det ikke over for revisorerne var blevet godtgjort, at Kommissionen havde godkendt den væsentlige ændring af antallet af arbejdstimer, der var sket i forhold til det oprindelige overslag for projektet.

— Om dokumentationen for det antal arbejdstimer, der er anvendt til projektet

140 For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt GEF har godtgjort at have haft de anførte personaleomkostninger til gennemførelsen af projektet, bemærkes, som anført ovenfor i præmis 110-112, at beviset for, at de opgivne udgifter var nødvendige og faktisk var blevet anvendt til gennemførelsen af projektet, skal opfylde bestemte betingelser. GEF skulle således føre et register over antallet af arbejdstimer, der mindst en gang om måneden skulle attesteres af projektlederen eller af en ledende medarbejdere, der er bemyndiget hertil. GEF skulle desuden føre behørigt regnskab og opbevare relevante bilag, som skulle stilles til rådighed for revisorerne som støtte og dokumentation for de indberettede omkostninger og timer.

141 Det skal således undersøges, om de dokumenter, som GEF fremlagde med henblik på revisionen, opfylder de betingelser, der i kontrakten stilles for, at de kan tjene som bevis for, at personaleomkostningerne er anvendt til projektet.

142 Det fremgår herved af sagsakterne, at der er tre kategorier af dokumenter, der skal undersøges. Den første kategori angår regnskabet og de bilag, som GEF skal opbevare i henhold til de bestemmelser, der finder anvendelse i Belgien, jf. de almindelige betingelsers artikel 15, stk. 1. Den anden kategori angår de dokumenter, hvori det samlede antal arbejdstimer pr. måned for hver medarbejder er anført. Disse dokumenter, der er udfyldt i overensstemmelse med de regler, som Securex' sociale sekretariat har fastsat, tjener som grundlag for udbetaling af løn og sociale sikringsbidrag (herefter »Securex' tilstedeværelseslister«). Den tredje kategori udgøres af de supplerende tilstedeværelseslister, der blev udarbejdet af C. Goldfinger på revisionstidspunktet på grundlag af ansættelseskontrakterne og en kontorkalender, som ikke indeholdt nogen registrering af timetallet. I listerne anførtes det daglige antal arbejdstimer for hver af de faggrupper, der havde arbejdet på projektet (herefter »de supplerende tilstedeværelseslister«).

143 Hvad angår den første kategori af dokumenter har Kommissionen ikke bestridt, at GEF har udfyldt og til Kommissionen sendt to finansielle spørgeskemaer og fire udgiftsopgørelser, der indeholdt en detaljeret opgørelse over personaleomkostningerne, herunder antallet af arbejdstimer og timesatsen. Kommissionen har heller ikke bestridt, at det regnskab, som GEF førte, var i overensstemmelse med de gældende bestemmelser i Belgien, og at det blev stillet til rådighed for revisorerne. Det fremgår i øvrigt af punkt 3 i såvel udkastet til revisionsberetning som den endelige revisionsberetning, under rubrikken »Book keeping analysis«, at revisorerne havde konstateret, at GEF hvert år udarbejdede en finansieringsoversigt, og at omkostningerne til fremlæggelse af udgiftsopgørelserne var omtalt i GEF's regnskabsbøger. Den omstændighed, at revisorerne bekræftede, at udgiftsopgørelserne på dette punkt var i overensstemmelse med GEF's regnskaber, indebærer imidlertid ikke, at GEF i henhold til kontrakten førte de nødvendige bilag til støtte og dokumentation for de anførte omkostninger og timer, der blev indberettet som henhørende til projektet. Det er nødvendigt at undersøge de to andre kategorier af dokumenter, der er nævnt ovenfor.

144 Hvad angår den anden kategori af dokumenter har Kommissionen således erkendt, at GEF har opbevaret Securex' tilstedeværelseslister og har bekræftet, at disse blev forelagt revisorerne i forbindelse med den revision, der fandt sted den 18. og den 21. juni 1999, og blev forelagt Kommissionen den 20. november 2000. Som Kommissionen med rette har anført, kan disse tilstedeværelseslister imidlertid kun anses for en registrering af antallet af arbejdstimer i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, hvis de specificerer, at de heri anførte arbejdstimer faktisk var blevet anvendt på projektet. GEF har under retsmødet erkendt, at listerne ikke indeholder nogen oplysninger herom.

145 Det er rigtigt, som det er blevet anført af GEF, og som Kommissionen selv har anerkendt i skrivelse af 20. marts 2000, at kontrakten ikke stiller krav om, at der skal anvendes noget bestemt skema til registrering af antallet af arbejdstimer. Det fremgår imidlertid af de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, og artikel 15, stk. 1, at der skal være tale om relevante bilag til støtte og dokumentation for de omkostninger og timer, der faktisk er blevet anvendt til projektet. Da Kommissionens finansielle bidrag er betinget af, at de faktiske og nødvendige omkostninger, som kontrahenten har afholdt, udelukkende er forbundet med projektet, indebærer kravet i ovennævnte bestemmelser om, at bilagene skal være relevante, at GEF ved registreringen af udgifterne klart fastslår, at de opgivne

omkostninger og timer faktisk er forbundet med gennemførelsen af projektet. Bilagene skal således, som Kommissionen med rette har anført, indeholde en præcis angivelse af antallet af arbejdstimer, lønmodtagerens navn, hans faktiske løn og forholdet mellem udgifterne og de opgaver, som er omfattet af Kommissionens finansielle bidrag.

146 Hvad angår den tredje kategori af dokumenter har GEF ikke i processkrifterne bestridt Kommissionens påstand om, at C. Goldfinger udarbejdede de supplerende tilstedeværelseslister i forbindelse med revisionen på grundlag af ansættelseskontrakterne og en kontorkalender, som hverken indeholdt navnene på medarbejderne eller en registrering af det antal timer, der blev anvendt til projektet. GEF har heller ikke gjort gældende, at listerne indeholder navnene på de personer, der har arbejdet på projektet, eller indeholder nogen underskrifter. GEF har desuden erkendt, at disse lister afviger fra Securex' tilstedeværelseslister, idet der er en forskel på i alt ca. 120 timer (J. Pirennes skrivelse af 31.1.2000).

147 Det er ubestridt, at de supplerende tilstedeværelseslister, i lighed med Securex' tilstedeværelseslister, kun kan anerkendes som bevis for den tid, som hver enkelt af GEF's medarbejdere har anvendt på projektet, hvis det kan fastslås, at listerne overholder de ovenfor i præmis 145 anførte betingelser.

148 Desuden skal de bilag, der dokumenterer registreringen af det indberettede antal arbejdstimer, i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, mindst en gang om måneden attesteres af projektlederen eller af en ledende medarbejder, der er bemyndiget hertil. Dette krav, der er afgørende for overholdelsen af forpligtelsen til at føre et attesteret register over de opgivne arbejdstimer, forudsætter, at registret føres under hele projektet, dvs. at arbejdstiderne indføres, efterhånden som opgaverne udføres, hvilket således er uforeneligt med en efterfølgende udarbejdelse af supplerende tilstedeværelseslister.

149 Under hensyn til ovennævnte betragtninger kan hverken Securex' tilstedeværelseslister — som følge af den manglende specifikation af de ovennævnte omkostninger og timer — eller de supplerende tilstedeværelseslister, der blev fremlagt under revisionen den 18. og 21. juni 1999 — af samme grund og fordi de ikke mindst en gang om måneden var attesteret af projektlederen eller af en ledende medarbejder, der var bemyndiget hertil — anses for at opfylde de i kontrakten fastsatte beviskrav.

150 Desuden kan det argument, som GEF først gjorde gældende under retsmødet, hvorefter C. Goldfinger skulle have udarbejdet, ajourført og arkiveret de supplerende tilstedeværelseslister på et databærende medium, ikke tiltrædes. Dette faktum ville — selv hvis der forelå bevis herfor — ikke gøre det muligt at fastslå, at listerne overholdt de i præmis 145 anførte betingelser, idet GEF under retsmødet har erkendt, at selskabet aldrig havde tænkt på at fremlægge beviset for, hvornår de nævnte dokumenter var blevet udarbejdet.

151 Under den anden tekniske evaluering fremlagde GEF desuden ikke andre dokumenter, der kunne anvendes som dokumentation for de opgivne udgifter, hvorfor konklusionerne i udkastet til revisionsberetning måtte gentages i den endelige revisionsberetning.

152 Det er under disse omstændigheder ufornødent at undersøge parternes argumentation vedrørende de bemærkninger, der i den endelige revisionsberetning er anført om de lister, som C. Goldfinger har udarbejdet, og som går ud på, at listerne er unøjagtige, både med hensyn til kontraktens starttidspunkt og de 202 timer, der er opgivet for en informationsspecialist i juli og i oktober 1997. Da listerne ikke kan anses for at opfylde de i kontrakten stillede beviskrav, er det unødvendigt at foretage en bedømmelse af ovennævnte fejl.

153 Det bemærkes følgelig, at GEF ikke førte tilstedeværelseslister for sine medarbejdere i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit.

154 Hvad navnlig angår aflønningen af C. Goldfinger bemærkes for det første, at GEF blot har anført, at Kommissionen ikke har taget hensyn til de synspunkter, som selskabet gjorde gældende i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000 vedrørende udkastet til revisionsberetning. I denne skrivelse erklærer J. Pirenne atter, at beregningen af C. Goldfingers aflønning er korrekt, samt at den er en acceptabel udgift i betragtning af situationen på det belgiske marked, hvilket GEF allerede havde anført i en tidligere skrivelse af 30. juli 1999.

155 Det fremgår endvidere af udkastet til revisionsberetning af 21. december 1999, at revisorerne foretog en omberegning af lønnen, da den omfattede en bonus for tre år, således at der kun blev medregnet en bonus for to år.

156 Da GEF ikke har rejst nogen kritik af rettelsen vedrørende den relevante periode, har selskabet stadig ikke godtgjort, at det var en fejl, at revisorerne reducerede det beløb, som C. Goldfinger havde modtaget i kraft af disse bonusydelser, således at der kun blev medregnet bonusydelser for de to år, der lå inden for projektperioden.

157 Det følger af det foregående, at GEF hverken har fremlagt dokumentation for de personaleomkostninger, der er opgivet for udførelsen af projektet, eller har godtgjort, at beregningen af C. Goldfingers løn under revisionen var urigtig.

— De fejl, som revisorerne påstås at have begået ved beregningen af antallet af arbejdstimer og af personaleomkostningerne i den anden tekniske evalueringsrapport og i den endelige revisionsberetning

158 Det er relevant at undersøge GEF's argumenter vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt revisorerne begik fejl, dels hvad angår den fremgangsmåde, der blev anvendt ved den anden tekniske evaluering, og resultatet af evalueringen vedrørende antallet af arbejdstimer, dels hvad angår konklusionen vedrørende personaleomkostningerne i den endelige revisionsberetning.

159 Med hensyn til den anden tekniske evaluering af 24. maj 2000 må GEF's argument om, at den af revisorerne anvendte fremgangsmåde var fejlagtig, forkastes. Ifølge GEF havde revisorerne ikke overholdt de rammer for undersøgelsen, der fremgik af Kommissionens skrivelse af 20. marts 2000, for så vidt som revisorerne ikke havde spurgt om, hvor meget tid GEF havde anvendt på hver enkelt opgave, og heller ikke havde foretaget et rimeligt skøn over den tid, der var anvendt til projektet. Den anvendte fremgangsmåde, der bestod i en fordeling af det samlede antal arbejdstimer, som oprindeligt var blevet anslået for de forskellige opgaver, er ifølge GEF ikke i overensstemmelse med kontrakten, hvorefter grundlaget for betalingen ikke var de anslåede omkostninger, men de faktisk afholdte omkostninger, som er begrundede.

160 I denne forbindelse erindres for det første om, at Kommissionen i skrivelsen af 20. marts 2000 bekræftede, at justeringerne i udkastet til revisionsberetning var baseret på det samlede antal timer, som de evaluatorer, der evaluerede det oprindelige forslag, havde anset for rimelige til udførelsen af opgaverne. Det var som følge af GEF's kraftige indvendinger mod disse justeringer, at Kommissionen i skrivelsen af 20. marts 2000 foreslog, at der blev foretaget en anden teknisk revision til fastlæggelse af det nøjagtige antal timer, der rimeligvis kunne kræves for hver af de opgaver, der blev udført i henhold til det tekniske bilag til kontrakten.

161 For det andet er det i bilag I til den anden tekniske evalueringsrapport — der havde til formål at revurdere, hvor mange timer der med rimelighed kunne anses for nødvendige til gennemførelsen af projektet — præciseret, at denne evaluering, da der allerede havde været foretaget én teknisk evaluering af projektet, ville lægge vægt på for det første en vurdering af, om den forudgående evaluering kunne opretholdes, for det andet en vurdering af, om de udførte opgaver var i overensstemmelse med det arbejdsprogram, der var indeholdt i det tekniske bilag, for det tredje en vurdering af, om opgaverne var korrekt udført, og for det fjerde en vurdering af det antal timer, der med rimelighed kunne kræves for den enkelte medarbejder eller personalekategori.

162 Det fremgår desuden af den anden tekniske evalueringsrapport, i forbindelse med hvilken C. Goldfinger havde fremlagt det arbejde, der var blevet udført på projektet, og havde besvaret de spørgsmål, som var blevet stillet på de to møder, der blev afholdt herom, at revisorerne for det første havde fastslået, at projektet, hvortil der ifølge den tekniske beskrivelse oprindeligt var afsat et budget på 22 måneders mandedage, faktisk havde krævet tre gange så store ressourcer. Efter revisorernes opfattelse var denne ændring af det antal timer, der krævedes til gennemførelsen af projektet, hverken begrundet ved fremlæggelse af nogen form for dokumentation eller godkendt af Kommissionen. For det andet fandt revisorerne, at det var vanskeligt at få de ydelser, der hørte under projektet, til at hænge sammen med de foreliggende dokumenter. Ifølge rapporten havde C. Goldfinger medgivet, at dette var vanskeligt, idet han bekræftede, at de nævnte ydelser var omfattet af flere dokumenter, og at de i tidens løb var blevet justeret for at tage hensyn til den særdeles hurtige udvikling på området. C. Goldfinger har desuden tilføjet, at visse af ydelserne ikke var blevet leveret, fordi parterne ikke havde været interesseret heri.

163 Revisorerne har for det tredje fastslået, at der ikke var fremlagt nogen dokumentation til støtte for disse forklaringer. De havde desuden ikke fundet nogen relevante oplysninger om omfanget af ressourcer, der var anvendt til hver enkelt gruppe af arbejder, idet de eneste oplysninger, der fandtes, vedrørte de samlede udgifter i belgiske francs. C. Goldfinger, der var blevet anmodet om at fremlægge yderligere oplysninger, havde ikke givet nogen forklaring.

164 GEF har ikke anfægtet disse konklusioner, men har blot fastholdt, at revisorerne ikke havde gjort sig nogen bestræbelser på at validere beregningerne med projektgruppen.

165 Det fremgår endelig af konklusionerne ovenfor i præmis 140-153, at GEF ikke havde ført noget register over antallet af arbejdstimer i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit.

166 På baggrund af de ovenfor nævnte oplysninger bemærkes først, at der ikke var nogen bestemmelser i kontrakten, der krævede, at Kommissionen skulle foreslå en supplerende teknisk evaluering. Det fremgår herved af sagen, at GEF ikke på noget tidspunkt — end ikke over for Retten — har bestridt at have givet samtykke til gennemførelsen af nævnte evaluering.

167 Det må dernæst fastslås, at evalueringen var en del af de kontraktlige forpligtelser, som begge parter havde skrevet under på, hvilket også fremgår af de i præmis 161 nævnte rammer for, hvordan evaluatorerne skulle udføre evalueringen, hvorefter der skulle ske en revurdering af den første evaluering med hensyn til, hvor mange timer der med rimelighed kunne anses for nødvendige til gennemførelsen af projektet.

168 Det er korrekt, at evaluatorerne ikke under udførelsen af deres opgave var i stand til at nå frem til et resultat, der var i overensstemmelse med GEF's ønske om at få anerkendt den tid, som det havde påstået at have anvendt på de enkelte projektopgaver, men resultatet foranledigede imidlertid ikke GEF til at anmode Kommissionen om at få foretaget en sagkyndig vurdering. Som anført ovenfor i præmis 150 havde GEF heller ikke på noget tidspunkt tænkt på at føre bevis for, hvornår de supplerende tilstedeværelseslister, der skulle tjene som dokumentation for det krævede antal arbejdstimer i henhold til de i de almindelige betingelser fastsatte krav, var blevet lagret på et databærende medium.

169 Endelig har GEF ved besvarelsen af et spørgsmål stillet af Retten under retsmødet ikke været i stand til at forklare, hvordan evaluatorerne skulle have kunnet foretage et rimeligt skøn over det antal arbejdstimer, der var blevet anvendt på projektet, når der ikke forelå nogen form for dokumentation herfor.

170 Det er således med rette, at revisorerne ved kontrollen af de af GEF krævede udgifter fandt, at de ikke kunne fastslå det antal timer, der med rimelighed kunne påføres projektet, og at de valgte en fremgangsmåde, der bestod i, at det godkendte antal arbejdstimer blev baseret på det oprindeligt anslåede antal arbejdstimer. Under disse omstændigheder er den anvendte fremgangsmåde, hvorefter der tages udgangspunkt i det samlede antal arbejdstimer, der oprindeligt blev anslået for de forskellige opgaver — i øvrigt fordelt på samme måde som i det tekniske bilag — i overensstemmelse med kontrakten.

171 For det andet må GEF's argument om, at det — når henses til, at Kommissionen i den endelige tekniske evalueringsrapport af 21. september 1999 anførte, at arbejdet var blevet udført, og at ressourcerne var blevet anvendt fornuftigt — var urimeligt, at det antal arbejdstimer til projektet, som blev godkendt af Kommissionen efter den anden tekniske evaluering af 24. maj 2000, var mindre end det oprindelige overslag, forkastes.

172 Det bemærkes indledningsvis, at Kommissionens bemærkning skal sammenholdes med de øvrige bemærkninger, der er indeholdt i den samme rapport. Evaluatorerne har således anført, at det ikke klart fremgik, om det arbejde, der var blevet lagt i gennemførelsen af projektet, var i overensstemmelse med de oprindelige planer. Ifølge evaluatorerne havde projektlederen ikke klart afstemt de anvendte midler efter de enkelte opgaver, hvilket indebar, at det var vanskeligt at få de aktiviteter, der var omfattet af hver enkelt opgave, til at passe med de tilsvarende ressourcer. Det var på baggrund af disse bemærkninger, at de havde skønnet, at ressourcerne generelt set var blevet anvendt fornuftigt. I rapportens konklusioner og anbefalinger havde de desuden tilføjet, at selv om arbejdet var blevet udført ressourcerne anvendt, holdt projektlederen sig ikke tilstrækkeligt informeret om de formelle procedurer til opfølgning af det arbejde, der blev udført, og de anvendte ressourcer, hvilket havde gjort deres arbejde mere vanskeligt, idet de i flere tilfælde havde været nødt til at bygge på formodninger om opgavernes indvirkning og deres omkostninger, som ikke havde været veldokumenterede.

173 Når den bemærkning, som GEF har henvist til, ses i den rette sammenhæng, synes det klart, at der er tale om en generel bemærkning, som ikke er støttet på konkrete oplysninger, og hvis rækkevidde begrænses af konklusionen om, at registreringen af og de nærmere detaljer vedrørende det udførte arbejde og de anvendte ressourcer var utilstrækkelige, hvilket blev tilskrevet projektlederen.

174 Endelig udgør Kommissionens vurdering i den endelige tekniske evalueringsrapport, dateret den 21. september 1999, ikke i den foreliggende sag den endelige vurdering af, om de afholdte udgifter til projektet var kontraktmæssige. Denne vurdering fandt sted i forbindelse med revisionen.

175 Endelig afhænger den endelige vurdering af, hvor mange arbejdstimer der var nødvendige for og anvendt til gennemførelsen af projektet, af den dokumentation, som GEF havde fremlagt vedrørende udgifterne hertil. Da de af GEF fremlagte dokumenter ikke blev anset for tilstrækkelige til at kunne tjene som dokumentation i henhold til kontraktens bestemmelser herom, anvendte revisorerne de i kontrakten oprindeligt anslåede tal ved vurderingen af det opgivne antal arbejdstimer og ved godkendelsen af de udgifter, der var anvendt til projektet. Disse tal var ikke udtryk for minimumsoverslag, og de tal, der blev godkendt ved Kommissionens kontrol, kunne derfor godt vise sig at være mindre.

176 Det er i det foreliggende tilfælde ubestridt, at revisorerne udarbejdede listen over de ydelser, der indgik under de enkelte projektopgaver, i overensstemmelse med det tekniske bilag, og at de fandt, at resultaterne vedrørende den anden og den tredje opgave var forsvundet eller fragmentariske.

177 Efter denne undersøgelse blev det oprindelige antal arbejdstimer, der var anslået i den tekniske beskrivelse i kontrakten, reduceret for disse to opgavers vedkommende.

178 Under disse omstændigheder må det i relation til den anden tekniske evaluering konkluderes, at revisorerne, da GEF ikke havde fremlagt nogen dokumentation til støtte for det antal arbejdstimer, der var opgivet, havde været berettigede til at foretage deres kontrol på grundlag af den tekniske beskrivelse i kontrakten og til at reducere antallet af timer med henvisning til de opgaver, der ikke var udført.

179 Hvad angår den endelige revisionsberetning af 28. juni 2000 har GEF med urette anfægtet revisorernes konklusion — som var baseret på den analyse af forholdet mellem omsætningen og personaleomkostningerne, der var indeholdt i udkastet til revisionsberetning og blev gentaget i den endelige revisionsberetning — hvorefter de fakturerede personaleomkostninger var kraftigt overvurderede.

180 Det fremgår nemlig af Kommissionens skrivelse af 20. marts 2000, at revisorerne, skønt de fandt, at det i visse tilfælde var nødvendigt at foretage en fordeling af udgifterne, havde begrænset sig til at undersøge de oplysninger, som GEF havde forelagt på grundlag af selskabets egne regnskabsbøger. Den omstændighed, at GEF i løbet af skatteåret 1996/1997 havde en omsætning på 6,5 mio. BEF med personaleomkostninger på 5,5 mio. BEF, og at selskabet i løbet af skatteåret 1997/1998 havde opnået en næsten tilsvarende omsætning, nemlig 6,2 mio. BEF, med personaleudgifter på 2,3 mio. BEF, indicerer, at de personaleomkostninger, der var blevet faktureret Kommissionen, var fastsat for højt. Selv om det antages, at præsentationen af tallene, som anført af GEF, kunne have indflydelse på det nøjagtige regnskab for de berørte perioder, var GEF bekendt med dette, da de finansielle regnskaber blev udarbejdet, og havde kunnet præsentere dem på en anden måde. GEF har desuden, som svar på Rettens spørgsmål herom, under retsmødet erkendt, at det påhvilede selskabet at præsentere ovennævnte tal under hensyntagen til den anførte tidsvariabel.

181 Det følger heraf, at alle de anførte klagepunkter vedrørende personaleomkostningerne bør forkastes.

Om udgiftsposterne »rejse- og opholdsudgifter« og »andre omkostninger«

182 GEF har gjort gældende, at selskabet har dokumenteret og begrundet alle disse udgifter. Dette er tilfældet for så vidt angår udgifterne til Datamonitor-studiet og købet af mindre ting hos boghandlere, som GEF har anført som eksempler på tilfælde, hvor det anfægter Kommissionens afslag. Det skal således for hver af de omhandlede udgiftsposter undersøges, om GEF har fremlagt den relevante dokumentation.

— »Rejse- og opholdsudgifter« opgivet i den anden udgiftsopgørelse

183 Det fremgår af udkastet til revisionsberetning samt af den endelige revisionsberetning, som på dette punkt er helt i overensstemmelse med udkastet, at GEF i den anden udgiftsopgørelse havde opgivet et beløb på 261 869 BEF (6 450 EUR) til »rejse- og opholdsudgifter«, som indgår under posten »netværksomkostninger«.

184 I beløbet var indeholdt en udgift på 126 871 BEF (3 145,05 EUR) til betaling af et studium udført af Datamonitor.

185 Kommissionen har desuden omposteret et beløb på 62 750 BEF, der er opgivet som rejseudgifter, og har overført beløbet fra udgiftsposten »andre omkostninger« til udgiftsposten »rejse- og opholdsudgifter«.

186 Beløbet på 64 121 BEF, der blev afvist i forbindelse med den anden udgiftsopgørelse, er således resultatet af følgende regnestykke: Beløbet på 261 869 fratrækkes resultatet af regnestykket 261 869 – 126 871 + 62 750, hvilket som slutresultat giver 64 121.

187 Hvad for det første angår beløbet vedrørende betalingen af Datamonitor-studiet (126 871 BEF) har Kommissionen begrundet sit afslag med henvisning til den omstændighed, at udgiften ikke kunne refunderes under denne udgiftspost. Kommissionen fandt nemlig, at udgiften burde klassificeres som en ekstern teknisk bistand og placeres under udgiftsposten »andre omkostninger«, og at den derfor forinden burde have været godkendt af Kommissionen i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 3, første led. Det er ubestridt, at der ikke blev givet nogen sådan forudgående godkendelse i den foreliggende sag.

188 Det bemærkes herved, at fakturaen for denne udgift, som er bilagt stævningen, ikke gør det muligt at afgøre, hvilken udgiftspost udgiften henhører under.

189 Det bemærkes ligeledes, at GEF har bestridt, at det var nødvendigt at indhente en forudgående tilladelse fra Kommissionen, og har herved for det første — som svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten — gjort gældende, at Datamonitor-studiet hører under opgave 3 i projektet, og at den hermed forbundne udgift skal placeres under udgiftsposten »dokumentation«, hvortil der i skema 2 og 5 i det tekniske bilag er afsat et samlet beløb på 11 056 EUR. Selskabet har endelig under retsmødet anført, at omkostningerne til dette studie henhørte under de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 4, hvorefter Kommissionens godkendelse må anses for at foreligge, hvis Kommissionen ikke har gjort indvendinger inden to måneder efter modtagelsen af den skriftlige anmodning.

190 På baggrund af disse oplysninger finder Retten ikke, at GEF har godtgjort, at Kommissionens opfattelse var urigtig.

191 For det første er Datamonitor-studiet, der blev bestilt i februar 1998 som forberedelse til den finansielle teknologi-workshop den 27. marts 1998, ikke en publikation, der er udformet med henblik på formidling af information om det arbejde, der er udført i forbindelse med projektet i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 3, tredje led.

192 For det andet, selv om det antages, således som GEF først gjorde gældende under retsmødet, at Datamonitor-studiet henhørte under udgiftsposten »betydelige projektspecifikke omkostninger«, jf. de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 4, og at Kommissionen ikke havde gjort indvendinger inden to måneder efter modtagelsen af den skriftlige anmodning, har GEF ikke godtgjort, at det har indgivet en sådan anmodning til Kommissionen.

193 GEF har under disse omstændigheder ikke godtgjort, at udgiften til Datamonitor-studiet ikke var en ekstern teknisk bistand, der henhørte under »andre omkostninger«. Kommissionen har følgelig med rette afslået at udbetale et beløb til dækning af nævnte udgift.

194 Hvad for det andet angår rejseudgifterne har GEF i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000 blot stillet spørgsmålstegn ved, om afslaget vedrørende de rejseudgifter, der var opgivet i den anden udgiftsopgørelse var begrundet, når henses til, at udgifterne ifølge GEF var dokumenterede og berettigede, og der ikke i kontrakten var fastsat nogen godkendelsesprocedurer, når rejsen fandt sted inden for EØF. I svarskrivelse af 20. marts 2000 forklarede Kommissionen, at rejseudgifterne til et beløb på 62 750 BEF ikke var blevet afvist, men at beløbet var overført fra udgiftsposten »andre omkostninger« til udgiftsposten »rejse- og opholdsudgifter«. I skrivelsen anføres ikke, at der mangler dokumentation for disse udgifter.

195 Under retsmødet har GEF erkendt, at der er tale om udgifter, der er overført til en anden udgiftspost, og at det har fået beløbet udbetalt. Det følger heraf, at dette klagepunkt er blevet uden genstand.

— »Andre omkostninger« opgivet i den anden udgiftsopgørelse

196 Det fremgår af såvel udkastet til revisionsberetning som af den endelige revisionsberetning, at GEF opgav et beløb på 155 006 BEF (3 818 EUR) under posten »andre omkostninger«.

197 I dette beløb var indeholdt den udgift på 62 750 BEF til rejseudgifter, som Kommissionen overførte til posten »rejse- og opholdsudgifter« (jf. præmis 194 og 195), og beløbet på 92 256 BEF vedrørende udgifter til telefon og internet.

198 For så vidt angår afslaget på betaling af sidstnævnte beløb anførte GEF i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000 udelukkende, at »med hensyn til udgifterne til telefon og internet kunne dette forhold gøres til genstand for en indgående diskussion, da omkostninger i forbindelse med internettet og navnlig arbejde på FIWG's internetside i henhold FIWG-kontrakten skal refunderes, men [at selskabet foretrækker] ikke at komme ind på spørgsmålet [...], af mangel på tid«. I sine besvarelser af de spørgsmål, som Retten har stillet, har GEF anført, at selskabet i henhold til kontrakten og retningslinjerne havde ret til at kræve betaling for disse udgifter, for så vidt som der navnlig i skema 2, under opgave 5 i det tekniske bilag er anført et beløb på 5 500 EUR til internetudgifter, idet nævnte opgave udelukkende omfatter design og vedligeholdelse af internetsiden. GEF har under retsmødet gjort gældende, at udgiften ikke henhører under udgiftsposten »faste omkostninger«, da der er tale om variable omkostninger, der er af en særlig karakter, og som følgelig fremgår af det tekniske bilag.

199 Kommissionen forklarede i sin svarskrivelse af 20. marts 2000, at den afslog at betale disse udgifter, fordi de i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 5, er omfattet af udgiftsposten »faste omkostninger«.

200 Da GEF for det første generelt finder, at det er urigtigt at give afslag på betaling af udgifterne vedrørende posten »andre omkostninger«, som sket i udkastet til revisionsberetning, og som er gentaget i den endelige revisionsberetning, men da GEF for det andet ikke har anført nogen specifikke argumenter, hverken med henblik på at påvise, hvorfor Kommissionens opfattelse — navnlig vedrørende indplaceringen af disse udgifter under posten »faste omkostninger« – er urigtig, eller med henblik på at påvise — selv hvis det antoges, at det havde været muligt, konkret at fastslå, hvilken del af det krævede beløb der angik internettet – at udgifterne udelukkende vedrørte projektets opgave 5, må de argumenter, som GEF herved har anført, forkastes.

— »Andre omkostninger« opgivet i den tredje udgiftsopgørelse

201 Det fremgår af såvel udkastet til revisionsberetning som af den endelige revisionsberetning, at GEF i den tredje udgiftsopgørelse opgav et beløb på 318 034 BEF (7 833 EUR) under posten »andre omkostninger«.

202 I dette beløb var indeholdt en udgift på 72 221 BEF (1 790,31 EUR) til køb af mindre ting hos boghandlere og en udgift på 245 813 BEF (6 093,54 EUR) vedrørende udgifter til telefon og internet.

203 Hvad angår beløbet til køb af mindre ting hos boghandlere (72 221 BEF) har Kommissionen begrundet afslaget med henvisning til den omstændighed, at disse ting ikke havde nogen særlig forbindelse til projektet.

204 I processkrifterne har GEF blot givet udtryk for den opfattelse, at købene henhører under de særlige refusionsberettigede omkostninger til »dokumentation«, på 11 056 EUR, og at de var nødvendige for udførelsen af de opgaver, der var planlagt i forbindelse med projektet. GEF har desuden som bilag til sine besvarelser af Rettens spørgsmål og for at godtgøre, at der består en forbindelse mellem disse udgifter og projektet, fremlagt betalingsnotaer fra to kreditkort, en kassebon, kontoudtog fra et kreditkort, fakturaer fra to boghandlere, et abonnement og to sider med litteraturhenvisninger.

205 Det skal i denne forbindelse blot bemærkes, at disse dokumenter ikke indeholder nogen oplysninger, der gør det muligt at fastslå, at der består nogen nødvendig forbindelse mellem den enkelte bog eller publikation, der er købt, og projektet. Det følger heraf, at GEF ikke har godtgjort, at disse udgifter var nødvendige, og at de var forbundet med projektet.

206 Hvad angår beløbet vedrørende udgifterne til telefon og internet (245 813 BEF) har Kommissionen og GEF samme opfattelse, som anført ovenfor i præmis 197-200 vedrørende de tilsvarende udgifter. De af GEF anførte argumenter må således forkastes af de grunde, som er anført ovenfor i præmis 200.

— De »rejse- og opholdsudgifter«, som blev afslået i skrivelsen om godkendelse af udgifterne for den fjerde periode

207 Hvad angår de udgifter, som der blev givet afslag på i skrivelsen om godkendelse af udgifterne for den fjerde periode, dvs. et beløb på 3 404 EUR vedrørende »rejse- og opholdsudgifter« under udgiftsposten »netværksomkostninger« og et beløb på 1 608 EUR vedrørende udgiftsposten »andre omkostninger«, har Kommissionen begrundet afslaget med henvisning til den omstændighed, at udgifterne ikke var dokumenteret ved fakturaer.

208 Det skal herved blot bemærkes, at GEF ikke har fremlagt nogen form for dokumentation vedrørende disse omkostninger og således ikke har godtgjort, at Kommissionen begik en fejl ved at afslå disse udgifter.

209 Dette anbringende må således forkastes.

2. *Det fjerde anbringende om tilsidesættelse af princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og af princippet om god forvaltningsskik*

a) Parternes argumenter

210 GEF har for det første gjort gældende, at Kommissionens adfærd viser, at den ikke har opfyldt sine kontraktlige forpligtelser på loyal vis og derved har tilsidesat artikel 1134, stk. 3, i den belgiske civile lovbog.

211 GEF har således anført, at Kommissionen var bekendt med dels, at det antal timer, der var anslået til gennemførelsen af projektet, ville blive overskredet, og at timetallet på et vist tidspunkt faktisk var blevet overskredet, dels at grundlaget for beregningen af personaleomkostningerne var blevet ændret efter det oprindelige overslag og inden udarbejdelsen af det finansielle spørgeskema, uden at Kommissionen på noget tidspunkt havde udtalt sig negativt herom. Kommissionen havde således accepteret, at GEF anvendte flere timer på projektet end det antal, der oprindeligt var anslået, til væsentligt lavere timesatser. GEF har desuden anført, at Kommissionen ved udfærdigelsen af den endelige revisionsberetning undlod at tage hensyn til selskabets bemærkninger til udkastet til revisionsberetning. Da den rapport, der blev udarbejdet efter den anden tekniske evaluering, blev meddelt

selskabets advokat den 27. oktober 2000, havde GEF været forhindret i at fremsætte sine bemærkninger til rapporten, der blev anvendt som grundlag for den endelige revisionsberetning af 28. juni 2000. Kommissionen havde endelig afslået at afholde det lovede møde, efter at den havde ændret holdning til projektudgifterne.

212 GEF er dernæst af den opfattelse, at Kommissionen har tilsidesat princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og princippet om god forvaltningsskik, idet Kommissionen ikke inden en rimelig frist havde meddelt selskabet, at den havde ændret holdning til godkendelsen af udgifterne. Kommissionen havde nemlig først informeret GEF om dens ændrede holdning i december 1999, dvs. seks måneder efter projektets afslutning og tre måneder efter den endelige tekniske evalueringsrapport. Så snart den første udgiftsopgørelse var blevet fremlagt for Kommissionen i marts 1998, stod det klart, at det anslåede antal arbejdstimer ville blive overskredet, og ved fremlæggelsen af den anden udgiftsopgørelse i oktober 1998 stod det klart, at dette antal timer faktisk allerede var overskredet. GEF har på den baggrund konkluderet, at Kommissionen ikke gav selskabet meddelelse om sine indvendinger inden for en rimelig frist, selv om den rådede over kompetente tjenestegrene, som helt fra starten havde fulgt projektet meget tæt.

213 GEF har til støtte for sit synspunkt henvist til to domme, en dom afsagt af hof van beroep te Brussel (Belgien) (cour d'appel de Bruxelles) den 18. september 1991 (R.W., 1991-1992, s. 677) og den anden dom afsagt af hof van beroep te Antwerpen (Belgien) (cour d'appel d'Antwerpen) af 5. februar 1992 (T.R., 1992, s. 174), hvoraf det fremgår, at princippet om god forvaltningsskik og om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser indebærer, at der, når der består en oplysningspligt, er pligt til at informere inden for en rimelig frist.

214 Kommissionen har bestridt rigtigheden af dette anbringende, idet den har gjort gældende, at den omstændighed, at den foretog en regnskabsrevision i overensstemmelse med de almindelige betingelsers artikel 17, ikke kan anses for en ændring af dens oprindelige holdning.

b) Rettens bemærkninger

215 For det første, som det fremgår ovenfor i præmis 118-124, indebærer den omstændighed, at Kommissionen tog de af GEF fremsendte udgiftsopgørelser til efterretning, foretog visse udbetalinger i den forbindelse og afgav positive udtalelser om gennemførelsen af projektet, på ingen måde, at Kommissionen havde foretaget en endelig godkendelse af de opgivne udgifter.

216 Det bemærkes herved, at Kommissionens adfærd under gennemførelsen af projektet hele tiden var i overensstemmelse med dens forpligtelser efter kontrakten.

217 Hvad for det andet angår GEF's argument om, at Kommissionen i den endelige revisionsberetning ikke havde taget hensyn til de bemærkninger til udkastet til revisionsberetning, som GEF var blevet anmodet om at fremsætte, og som var indeholdt i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000, bemærkes, at alle de punkter, som var rejst i nævnte skrivelse, blev besvaret af Kommissionen. Kommissionen begrundede nemlig ved skrivelse af 20. marts 2000, hvorfor den fandt, at J. Pirennes bemærkninger i skrivelsen af 31. januar 2000 var ubegrundede.

218 Kommissionen begrundede således i skrivelse af 20. marts 2000, hvorfor GEF ikke kunne få medhold i de bemærkninger, der var anført i J. Pirennes skrivelse af 31. januar 2000: for det første, at de anklager og de påstande, der var indeholdt i udkastet til revisionsberetning, hverken var kommet frem under revisionen eller i den efterfølgende skrivelse fra Schelling af 9. juli 1999, hvilket var i strid med den administrative og omfattende opfølgning af projektet, som Kommissionen skulle have foretaget, for det andet, at kontraktens starttidspunkt ifølge kontrakten blot var et referencetidspunkt, for det tredje, at GEF førte tilstedeværelseslister i henhold til de almindelige betingelsers artikel 13, stk. 1, andet afsnit, for det fjerde, at Kommissionens begrundelse for at afvise de supplerende tilstedeværelseslister, nemlig datoen for projektets påbegyndelse og de timer, der var registreret for

informationsspecialisten, var uholdbar, for det femte, at den sammenligning, som revisorerne i skemaet på s. 4 i udkastet til revisionsberetning foretog mellem omsætningen og personaleomkostningerne, var urigtig, for det sjette, at beregningen af C. Goldfingers løn var urigtig. Endelig forklarede Kommissionen dels, hvorfor den havde afslået udgifterne til betaling af Datamonitor-studiet (126 871 BEF), rejseudgifter med et beløb på 62 750 BEF, omkostningerne i forbindelse med indkøb hos boghandlere og telefon- og internetudgifter. Dels afviste Kommissionen GEF's konklusion om, at Kommissionen havde accepteret alle de opgivne udgifter og havde godkendt, at de var blevet anvendt til gennemførelse af projektet.

219 Som det fremgår af skrivelsen af 20. marts 2000, har Kommissionen faktisk taget hensyn til J. Pirennes bemærkninger. Den omstændighed, at Kommissionen ved udarbejdelsen af den endelige revisionsberetning i det væsentlige fastholdt den opfattelse, som var kommet til udtryk i udkastet til revisionsberetning, betyder på ingen måde, at Kommissionen så bort fra disse bemærkninger, men udelukkende, at den på baggrund af revurderingen ikke anså det for nødvendigt at ændre sin oprindelige opfattelse.

220 Hvad for det tredje angår den omstændighed, at det var umuligt for GEF at fremsætte sine bemærkninger til den anden tekniske evalueringsrapport, fordi selskabet først havde modtaget rapporten den 27. oktober 2000, bemærkes for det første, at rapporten er et referat af det møde mellem revisorerne og C. Goldfinger, der fandt sted den 24. maj 2000. På dette møde havde C. Goldfinger fremlagt det arbejde, der var blevet udført på projektet, og havde besvaret spørgsmål under de to møder, der blev afholdt herom.

221 Som anført ovenfor i præmis 162 og 163, havde GEF tilsyneladende under det møde, hvor nævnte tekniske evaluering fandt sted, haft lejlighed til at fremkomme med sine synspunkter om de væsentligste spørgsmål, som var omfattet af evalueringen. GEF har i øvrigt ikke gjort gældende, at dette ikke var tilfældet.

222 Det bemærkes dernæst, at den endelige revisionsberetning i det væsentlige gentager de konklusioner, som revisorerne var kommet frem til i udkastet til revisionsberetning, hvortil GEF havde fremsat sine bemærkninger. Den eneste forskel mellem beregningerne i de to beretninger består i, at der efter den anden tekniske evaluering skete en justering af det antal timer, der blev medregnet. Ændringen fandt sted som følge af den anden tekniske evaluering og skyldtes den omstændighed, at Kommissionen reducerede det antal timer, der var anslået at ville medgå til udførelsen af den anden og den tredje opgave. Selv hvis det antages, at GEF ikke fik lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger om dette punkt under den anden tekniske evaluering, har GEF ikke for Retten fremlagt nogen oplysninger, der godtgør, at justeringen var urigtig.

223 Det bemærkes endelig, at de af GEF anførte klagepunkter vedrørende evalueringen — som det fremgår af bedømmelsen af fremgangsmåden ved og resultatet af denne tekniske evaluering, jf. ovenfor i præmis 159-178 — er ugrundede.

224 Afslutningsvis bemærkes, at Kommissionen ikke kan kritiseres for ikke at have afholdt et møde med GEF inden færdiggørelsen af den endelige revisionsberetning.

225 GEF anmodede ved skrivelse af 21. december 2000 Kommissionen om at afholde et møde med henblik på en drøftelse af, for det første fremgangsmåden ved fastsættelsen af projektets pris, for det andet fremgangsmåden ved udarbejdelsen og indholdet af den anden tekniske evalueringsrapport, for det tredje den endelige revisionsberetning og den måde, hvorpå den var udarbejdet, og endelig grunden til at GEF havde været overbevist om at have handlet i overensstemmelse med kontrakten, når henses til Kommissionens adfærd under hele projektets gennemførelse.

226 Denne anmodning blev gentaget i de skrivelser af 21. februar og 26. juli 2001, som GEF stilede til Kommissionen.

227 Det bemærkes for det første, at Kommissionen ikke kontraktretligt er forpligtet til at afholde sådanne møder.

228 For det andet gav Kommissionen ved skrivelse af 2. februar 2001 GEF meddelelse om, dels at OLAF havde indledt en undersøgelse vedrørende FIWG, dels at der ville blive afholdt et møde med GEF med henblik på at undersøge og drøfte de spørgsmål, der fremgik af den endelige revisionsberetning, såvel som de forhold, der var nævnt i GEF's skrivelse af 21. december 2000, for så vidt som de var relevante for Kommissionens undersøgelse.

229 Det følger imidlertid af alle de ovenfor anførte grunde, at det ikke var nødvendigt at afholde noget møde, hvis Kommissionen, som anført, var i besiddelse af alle de oplysninger og bemærkninger, som GEF havde meddelt vedrørende de spørgsmål, der blev rejst i de ovenfor nævnte skrivelser, og som Kommissionen allerede havde besvaret, og GEF havde haft lejlighed til at drøfte revisorernes konklusioner, navnlig i forbindelse med den anden tekniske evaluering.

230 GEF har tilføjet, at Kommissionen ikke havde givet GEF meddelelse om sin holdning til antallet af arbejdstimer inden for en rimelig frist, da den først havde informeret GEF om sin holdning i december 1999, dvs. seks måneder efter projektets afslutning og tre måneder efter den endelige tekniske evalueringsrapport.

231 Det skal herved blot bemærkes, at Kommissionen, som allerede fastslået ovenfor, i henhold til de almindelige betingelsers artikel 17 har ret til at foretage regnskabsrevision i op til to år efter opfyldelsesdatoen eller kontraktens udløb. Udkastet til revisionsberetning og den endelige revisionsberetning, som blev fremsendt til GEF

henholdsvis den 21. december 1999 og den 18. juli 2000, ligger imidlertid netop inden for den periode på to år, der er fastsat i de almindelige betingelsers artikel 17.

232 Det fjerde anbringende kan under disse omstændigheder ikke tiltrædes.

3. *Det andet anbringende om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning*

a) Parternes argumenter

233 GEF er af den opfattelse, at Kommissionens adfærd havde bidraget til, at der hos selskabet blev skabt en berettiget forventning om, at fremgangsmåden ved opgivelsen af udgifterne og antallet af arbejdstimer var i overensstemmelse med kontrakten, at de allerede udbetalte beløb havde været berettigede, og at selskabet således opfyldte alle de betingelser, der skulle være opfyldt for at få det krævede restbeløb udbetalt.

234 GEF har herved henvist til tidligere kontrakter indgået med Kommissionen, i forbindelse med hvilke selskabet blot havde oplyst, hvor mange arbejdsdage der i alt var blevet anvendt på projektet, og Kommissionen i flere tilfælde havde bekræftet, at en sådan fremgangsmåde var tilstrækkelig.

235 I den foreliggende sag har GEF udfyldt alle skemaerne, som foreskrevet, idet selskabet på et af skemaerne navnlig har givet en detaljeret angivelse af antallet af arbejdstimer og omkostningen pr. time.

236 Alle de af GEF fremsendte udgiftsopgørelser blev desuden gennemgået af flere af Kommissionens tjenestegrene, og Kommissionen havde aldrig anmodet GEF om at give yderligere oplysninger om den tid, der var blevet anvendt til projektet, inden den udbetalte det skyldige beløb. Selv da det for Kommissionen stod klart, at antallet af arbejdstimer ville blive eller var overskredet — nemlig ved fremlæggelsen af den første og den anden udgiftsopgørelse — havde den alligevel udbetalt det relevante beløb. Endelig havde projektet aldrig været genstand for den administrative »rødt lys«-procedure, som er den procedure, Kommissionen anvender på problematiske projekter. Under gennemførelsen af projektet havde GEF derimod kun modtaget positive tilkendegivelser fra Kommissionen vedrørende projektet. Der kan således ifølge GEF ikke være tvivl om, at Kommissionen foretog en kovending i forhold til den udtrykkelige accept, som den havde givet udtryk for i forbindelse med projektets gennemførelse.

237 Kommissionen har bestridt GEF's argumenter og har anført, at den har handlet helt i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser.

b) Rettens bemærkninger

238 Det bemærkes i denne forbindelse, at anbringendet er ugrundet, da det i forbindelse med behandlingen af det første og det fjerde anbringende blev fastslået, at Kommissionen handlede i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser og med princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og princippet om god forvaltningsskik.

239 Denne konklusion svækkes ikke af, at Kommissionen ikke i forbindelse med de tidligere kontrakter, der var indgået med GEF, havde foretaget en kontrol af det antal arbejdstimer, der var blevet anvendt til de omhandlede projekter. Den velvilje, som Kommissionen måtte have udvist i forbindelse med disse kontrakter, kan under ingen omstændigheder begrænse Kommissionens ret til i den foreliggende sag at foretage den kontrol, som den finder fornøden, jf. kontraktens bestemmelser.

240 Det følger heraf, at dette anbringende ikke kan tiltrædes.

4. *Det tredje anbringende om tilsidesættelse af kontradiktionsprincippet*

a) Parternes argumenter

241 GEF er af den opfattelse, at Kommissionen ikke har overholdt kontradiktionsprincippet.

242 GEF har for det første kritiseret Kommissionen for, at den først fremsendte den anden tekniske evalueringsrapport den 27. oktober 2000, hvilket forhindrede selskabet i rettidigt at fremkomme med sine bemærkninger til rapporten og i at drøfte rapportens konklusioner med Kommissionen, hvilke i øvrigt var i modstrid med konklusionerne i den endelige tekniske evalueringsrapport. Den endelige revisionsberetning, som i vidt omfang var baseret på den anden tekniske evalueringsrapport, tog således hverken hensyn til GEF's bemærkninger vedrørende denne rapport eller til GEF's og J. Pirennes bemærkninger i skrivelse af 31. januar 2000 vedrørende udkastet til revisionsberetning. GEF har på den baggrund konkluderet, at de berørte personer — da det er personlige interesser, som står på spil — burde have haft lejlighed til at tilkendegive deres synspunkter, inden den endelige revisionsberetning blev udarbejdet.

243 GEF har for det andet kritiseret Kommissionen for ikke at have afholdt et møde med selskabet inden revisionsberetningens færdiggørelse, på trods af GEF's anmodninger herom og Kommissionens formelle løfte om at afholde et møde, der blev gentaget flere gange. GEF har under retsmødet nærmere anført, at selskabet på nævnte møde ønskede at løse det problem, der var opstået som følge af Kommissionens afvisning af de supplerende tilstedeværelseslister.

244 Kommissionen har bestridt rigtigheden af GEF's argumenter.

b) Rettens bemærkninger

245 Det skal herved blot bemærkes, at anbringendet er ugrundet, da det i forbindelse med behandlingen af det fjerde anbringende blev fastslået, at Kommissionen ikke havde tilsidesat princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og princippet om god forvaltningsskik (jf. ovenfor, præmis 215-229).

246 Dette anbringende kan derfor ikke tiltrædes.

247 Det følger af det foregående, at Kommissionen bør frifindes.

B — *Kommissionens modkrav*

1. *Parternes argumenter*

248 Kommissionen har i henhold til de almindelige betingelsers artikel 16, stk. 3, krævet tilbagebetaling af et beløb på 273 516 EUR, der udgør forskellen mellem det beløb på

396 000 EUR, der faktisk er udbetalt til GEF, og de udgifter på 122 484 EUR, som Kommissionen har godkendt.

249 GEF har i svarskriftet blot påstået, at Kommissionens modkrav er ugrundet.

2. *Rettens bemærkninger*

250 Det skal herved blot bemærkes, at det fremgår af sagen, at Kommissionen har udbetalt et samlet beløb på 396 000 EUR til GEF, og at det, som det fremgår af det foregående, er berettiget, at Kommissionen efter den finansielle revision godkendte et beløb på 122 484 EUR til dækning af de udgifter, der var anvendt til projektet. Det følger heraf, at Kommissionen i henhold til de almindelige betingelsers artikel 16, stk. 3, er berettiget til at kræve, at GEF tilbagebetaler det for meget modtagne beløb på 273 516 EUR.

251 Hvad angår påstanden om betaling af renter bemærkes, at Kommissionen i den debetnota, som tilstilledes GEF, præciserede, at den forfaldt til betaling den 31. marts 2001, og at der efter denne dato skulle betales morarenter efter den sats, som Den Europæiske Centralbank anvendte for sine primære refinansieringstransaktioner i august 2001, forhøjet med 1,5 procentpoint.

252 Det bemærkes imidlertid, at selv om kontrakten ved betalingen af visse beløb foreskriver, at den sats, der er fastsat af Det Europæiske Monetære Institut, finder anvendelse (de almindelige betingelsers artikel 5, stk. 3, tredje afsnit, og artikel 16, stk. 1), er der ikke i den foreliggende sag aftalt nogen rentesats.

253 Da der ikke er aftalt en rentesats, og da kontrakten er omfattet af belgisk ret, er det således artikel 1153 i den belgiske civile lovbog, der finder anvendelse. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»Hvis forpligtelsen udelukkende består i betalingen af et bestemt beløb, ydes der ved for sen betaling aldrig anden form for erstatning end den lovbestemte rentesats, medmindre andet er fastsat ved lov. Erstatningen forfalder til betaling, uden at fordringshaveren skal godtgøre at have lidt noget tab. Erstatningen forfalder til betaling fra det tidspunkt, hvor der er fremsat påkrav om betaling, undtagen hvis den ifølge loven automatisk forfalder til betaling [...]«

254 Da Kommissionen har fremsat et påkrav om betaling til GEF, har den krav på morarenter beregnet efter den lovbestemte belgiske rentesats fra den 1. september 2001.

255 Kommissionens modkrav tages således til følge. GEF skal følgelig i overensstemmelse med Kommissionens påstand betale Kommissionen et beløb på 273 516 EUR, forhøjet med morarenter til den lovbestemte årlige rentesats, der finder anvendelse i Belgien, fra den 1. september 2001, og indtil hele gælden er tilbagebetalt.

Sagens omkostninger

256 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. GEF har tabt sagen og bør derfor pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Første Udvidede Afdeling)

1) **Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes for sagsøgerens krav dels om refusion af et beløb på 40 693 EUR, dels om udstedelse af en kreditnota på 273 516 EUR.**

2) **Kommissionens modkrav tages til følge, og sagsøgeren skal følgelig betale Kommissionen et beløb på 273 516 EUR, forhøjet med morarenter til den lovbestemte årlige rentesats, der finder anvendelse i Belgien, fra den 1. september 2001, og indtil hele gælden er tilbagebetalt.**

3) **Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

Vesterdorf Jaeger Mengozzi

Martins Ribeiro Dehousse

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. marts 2005.

H. Jung

Justitssekretær

B. Vesterdorf

Præsident

Indhold

Den omtvistede kontrakt ..... II - 838

Sagens faktiske omstændigheder ..... II - 845

A — Første udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. juli 1997 til den 3. januar 1998 II - 846

B — Den anden udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. januar 1998 til den 3. juli 1998 ..... II - 847

C — Den tredje udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. juli 1998 til den 3. januar 1999 ..... II - 847

D — Finansiel revision ..... II - 848

E — Den fjerde udgiftsopgørelse for perioden fra den 4. januar 1999 til den 3. juli 1999 ..... II - 854

F — Kommissionens anmodning om tilbagebetaling: debetnota af 11. juli 2001 .... II - 855

Retsforhandlinger ..... II - 857

Parternes påstande ..... II - 858

Om Rettens kompetence ..... II - 860

Realiteten ..... II - 861

A — Sagsøgerens påstand dels om betaling af et beløb på 40 693 EUR, dels om udstedelse af en kreditnota på 273 516 EUR ..... II - 861

1. Det første anbringende om misligholdelse af kontrakten ..... II - 862

a) Parternes argumenter ..... II - 862

b) Rettens bemærkninger ..... II - 870

Indledende bemærkninger ..... II - 870

Om udgifterne til »personale« ..... II - 873

— Om Kommissionens godkendelse af det forhøjede antal arbejdstimer og af ændringerne af de oprindelige lønsatser, der var fastsat i kontrakten ..... II - 874

— Om dokumentationen for det antal arbejdstimer, der er anvendt til projektet ..... II - 880

— De fejl, som revisorerne påstås at have begået ved beregningen af antallet af arbejdstimer og af personaleomkostningerne i den anden tekniske evalueringsrapport og i den endelige revisionsberetning ..... II - 885

Om udgiftsposterne »rejse- og opholdsudgifter« og »andre omkostninger« ..... II - 891

— »Rejse- og opholdsudgifter« opgivet i den anden udgiftsopgørelse ..... II - 891

— »Andre omkostninger« opgivet i den anden udgiftsopgørelse . II - 894

— »Andre omkostninger« opgivet i den tredje udgiftsopgørelse .. II - 895

— De »rejse- og opholdsudgifter«, som blev afslået i skrivelsen om godkendelse af udgifterne for den fjerde periode ..... II - 896

2. Det fjerde anbringende om tilsidesættelse af princippet om loyal opfyldelse af kontraktlige forpligtelser og af princippet om god forvaltningsskik ..... II - 897

a) Parternes argumenter ..... II - 897

b) Rettens bemærkninger ..... II - 899

3. Det andet anbringende om tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning ..... II - 903

a) Parternes argumenter ..... II - 903

b) Rettens bemærkninger ..... II - 904

4. Det tredje anbringende om tilsidesættelse af kontradiktionsprincippet ..... II - 905

a) Parternes argumenter ..... II - 905

b) Rettens bemærkninger ..... II - 906

B — Kommissionens modkrav ..... II - 906

1. Parternes argumenter ..... II - 906

2. Rettens bemærkninger ..... II - 907

Sagens omkostninger ..... II - 908